

ԸՆԹԱՅԸ ԱՌԻՆ ՍՈՒՐԻՈՅ ՀՈՒՐՉ ԱՍԹԱՆԱՅԻ ԲԱՆԱԿՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ 20-ՐԴ ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՆԽԱՏԱՆՔՆԵՐԸ

Ղազախստանի մայրաքաղաքին մեջ, ընթացք առին Սուրիոյ շուրջ Ասթանայի բանակցութիւններու միջազգային 20-րդ ժողովին աշխատանքները:

Ասթանայի հովանաւոր պետութիւններու՝ Ռուսիոյ, Իրանի եւ Թուրքիոյ պատուիրակութիւններուն կողքին, սուրիական պատուիրակութիւնը եւս իր մասնակցութիւնը կը բերէ ժողովին, նախագահութեամբ Սուրիոյ արտաքին գործոց նախարարի օգնական դոկտ. Այման Սաուսանի:

Երկօրեայ ժողովին պիտի մասնակցին նաեւ ՄԱԿ-ի եւ Սուրիոյ յարակից պետութիւններէն՝ Լիբանանէն, Իրաքէն եւ Յորդանանէն ներկայացուցիչներ, որպէս հսկիչներ: Այս առիթով Ղազախստանի Արտաքին գործոց նախարարութիւնը յայտարարեց, որ ժողովին պիտի քննարկուին այլազան հարցեր, ինչպէս՝ Սուրիոյ նկատմամբ տարածաշրջանային երկիրներու կեցուածքին փոփոխութիւնը, Սուրիոյ բնակչութեան մարդասիրական իրավիճակը, սուրիական տագնապի կարգաւորման գծով թափուած ճիգերը, ահաբեկչութեան դէմ պայքարը, Սուրիոյ վերականգնումի աշխատանքները եւ սուրիացի տեղահանուածներուն տունդարձի բարենպաստ պայմաններու ապահովումը:

ՍՈՒՄԱՆ. «ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՀՈՂԵՐԵՆ ԹԵՐԱԿԱՆ ՈՒԺԵՐՈՒՆ ԴՈՒՐՍ ԳԱԼԸ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆ Է, ՈՐՄԷ ԵՏՔ ԿԱՐԵՆԻ ԿԸ ՂԱՌՆԱՅ ԱՅԼ ԿԱՐԵՒՐ ՀԱՐՅԵՐՈՒ ՀՈՒՐՉ ԽՈՐՀՐԴԱԿՅԻՆ»

Ասթանայի մեջ Սուրիոյ, Ռուսիոյ, Իրանի եւ Թուրքիոյ արտաքին գործոց նախարարները քառակողմ ժողով մը գումարեցին: Սուրիոյ արտաքին գործոց նախարարի օգնական դոկտ. Այման Սաուսան ժողովին ընթացքին շեշտեց, որ ժողովին գործնական արդիւնքները կախեալ են Թուրքիոյ սուրիական հողերէն իր ուժերը դուրս բերելու որոշումէն եւ այս ուղղութեամբ

ճշգրիտ ժամկետի եւ յստակ քայլերու ճշդումէն: Ան անելցուց, որ սուրիական հողերէն թրջական ուժերուն դուրս գալը հիմնական պայման է, որմէ ետք միայն կարելի կը դառնայ այլ հարցերու լուծումներու շուրջ խորհրդակցիլ, ինչպէս՝ սուրիացի տեղահանուածներուն Սուրիա տունդարձին, ահաբեկչութեան դէմ պայքարին եւ երկու երկիրներուն միջեւ յարաբերութեան կարգաւորման: Սաուսան յայտնեց, որ Սուրիոյ գերիշխանութեան եւ տարածքային ամբողջականութեան պահպանման մասին թրջական կողմին յայտարարութիւնները կը հակասեն թրջական ուժերուն սուրիական հողերու բռնագրուման, ինչպէս նաեւ կը խախտեն միջազգային օրէնքներն ու պետութիւններու միջեւ յարաբերութեան կանոնները:

ԱՏՐՊԷՅՃԱՆ ՄԱՐՏՈՒՆԻ, ՀՈՒՇԻԻ ԵՒ ՄԱՐՏԱԿԵՐՏԻ ՀՐԶԱՆՆԵՐՈՒՆ ՈՒՂՈՒԹԵԱՄԲ ԶԻՆԱՂԱԿԱՐԻ ԽԱՆՏՈՒՄ ԿԻՐԱՐԿԱԾ Է

Արցախի Պաշտպանութեան Նախարարութիւնը հաղորդած է, որ 19 Յունիսին Երեւանի ժամով ժամը 11:05-ի եւ 20 Յունիսի ժամը 07:55-ի միջեւ Ատրպէյճանի զինեալ ուժերը Մարտունիի, Շուշիի եւ Մարտակերտի շրջաններուն ուղղութեամբ զինադադարի խախտում կատարած են՝ կիրառելով հրաձգային զէնք:

Չինադադարի խախտումին մասին իրազեկուած է Ռուսիոյ խաղաղապահ զօրակազմին հրամանատարութիւնը: 19 Յունիսին ժամը 09:15-ի դրութեամբ շփման գիծի իրավիճակը յարաբերականօրէն կայուն դարձած է:

Արցախի Հանրապետութեան Պաշտպանութեան Նախարարութիւն

ԼԱՐՈՎԻ ՀԱՄՈՉՈՒՄՈՎ՝ ԱՐԵՄՈՒՏՔԸ ԱՆԿԵՂԾ ՅԱՆԿՈՒԹԻՒՆ ԶՈՒՆԻ ՕԳՆԵԼՈՒ ԵՐԵՒԱՆԻ ԵՒ ՊԱՔՈՒ ՄԻՋԵԻ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՄԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՅԻՆ

Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարար Լարով դիտել տուած է, որ Արեւմուտքը անկեղծ ցանկութիւն չունի օգնելու Հայաստանի եւ Ատրպէյճանի յարաբերութիւններու խաղաղ կարգաւորման:

Այս մասին լրագրողներուն յայտնած է Ռուսիոյ Արտաքին գործոց նախարարութեան ղեկավարը ՅԱՊԿ-ի անդամ երկիրներու արտաքին գործոց նախարարներու խորհուրդի նիստէն վերջ:

«Ցաւօք, Միացեալ Նահանգներու եւ Եւրոմիութեան քայլերը, մենք չենք համարեր բանակցութիւններուն օգնելու ցանկութիւն, այլ՝ տարածաշրջանի ներթափանցելու ցանկութիւն՝ ճշդում բանեցնելու Ռուսիոյ Դաշնութեան օրինական շահերուն վրայ: Աւելին. ցանկութիւն՝ հաստատուելու որպէս որոշիչ դեր խաղող ուժեր», TACC գործակալութեան համաձայն ըսած է Լարով:

Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարարին կարծիքով, Արեւմուտքի գործողութիւնները կ'արտացոլեն անոր ցանկութիւնը «ընդլայնելու դէպի տարածաշրջաններ, որոնք հեռու են ՆԱՏՕ-ի եւ ԵՄ անդամ երկիրներու սահմաններէն, ինչ որ այնքան ալ մեծ առնչութիւն չունի իրավիճակի կայունացման օգնելու անկեղծ կամեցողութեան հետ»:

Անոր համաձայն, Ռուսիոյ Դաշնութիւնը դէմ չէ, որ միջազգային խաղողները փորձեն միջնորդի դեր կատարել Երեւանի եւ Պաքուի միջեւ:

«Մենք դէմ չենք, որ այլ միջազգային խաղողներ փորձեն իրենց ուժերը միջնորդութեան համար: Կարելորդ այն է, որ այս միջնորդութիւնը հետապնդէ այնպիսի համաձայնագրերու ստորագրութիւն, որոնք կ'արտացոլեն հայ եւ ատրպէյճանցի ժողովուրդներուն, հայկական եւ ատրպէյճանական պետութիւններու շահերուն հաւասարակշռութիւնը», ըսած է Ռուսիոյ Արտաքին գործոց նախարարութեան ղեկավարը:

Տեղական Լրագրող

Խմբագրական

ԱՍԹԱՆԱՅԵՆ ՈՒՂՈՎԻ ԵՒ ԱՆՈՒՂՈՎԻ ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐ

Սուրիոյ հարցով միջազգային 20-րդ ժողովը, Ասթանայի բանակցութիւններու շրջագիծին մէջ, հանդէս եկաւ միացեալ յայտարարութեամբ մը, ուր ընդգծուեցան շարք մը առաջնահերթութիւններ:

Յատկանշական էին առաւելաբար Սուրիոյ հիւսիսային շրջանի թնճուկին առնչուող յայտարարութիւնները:

Այս առումով ժողովը թէեւ Թուրքիոյ վրայ յստակօրէն պարտք չդրաւ Սուրիոյ հիւսիսային շրջանէն իր ուժերը դուրս բերելու, սակայն անուղղակիօրէն հաստատեց այդ թելադրանքը, նշելով որ Սուրիոյ հիւսիսային շրջանի ապահովութիւնն ու կայունութիւնը կ'իրականանան միայն Սուրիոյ գերիշխանութեան եւ տարածքային ամբողջականութեան հիման վրայ: Միաժամանակ հաստատելով, որ հարկ է միացեալ աշխատանքի շարունակութիւնը՝ ահաբեկչութեան եւ իսրայելեան յարձակումներուն դիմակայելու եւ անջատողական շարժումները մերժելու համար:

Այս հաստատումով թէ՛ Սուրիոյ մէջ իրանի ներկայութեան սահմանափակման, եւ թէ Թուրքիոյ ուժերու դուրսբերման անուղղակի առաջադրանք կ'ընդգծուի, նկատի ունենալով որ իսրայելի յարձակումները ուղղուած են իրանի ներկայութեան դէմ առաւելաբար, իսկ Սուրիոյ գերիշխանութեան հաստատումը տրամաբանականօրէն կ'ենթադրէ թրջական ուժերուն դուրս գալը սուրիական հողերէն: Փոխարէնը քրտական գործօժին վտանգը բացառելու համար անջատողական շարժումներու մերժումը եւ Սուրիոյ տարածքային ամբողջականութեան հաստատումը երաշխիքներ կը համարուին Թուրքիոյ սահմանի ապահովման առումով:

Յայտարարութեան մէջ Միացեալ Նահանգներու ապօրինի ներկայութեան մերժումն ալ կը հաստատուի անուղղակիօրէն, երբ կ'արձանագրուի, որ Սուրիոյ գերիշխանութեան, միասնութեան եւ տարածքային ամբողջականութեան պահպանումը հարկ է հետապնդել ՄԱԿ-ի կանոնադրութեան, նպատակներուն եւ սկզբունքներուն հիման վրայ՝ ընդգծելով այդ սկզբունքներուն միջազգային կողմերու յարգանքի եւ յանձնառութեան անհրաժեշտութիւնը:

Երաշխաւոր երկիրները կարելոր կը համարեն նաեւ Ռուսիոյ, իրանի, Սուրիոյ եւ Թուրքիոյ արտաքին գործոց փոխնախարարներու կառուցողական խորհրդակցութիւնները, որոնք տեղի ունեցած են Ասթանայի մէջ՝ քննարկելու Թուրքիոյ եւ Սուրիոյ յարաբերութիւններու վերականգնումի ճանապարհային քարտեզի պատրաստման գարգացումները: Չորս երկիրները կ'ընդգծեն այս ոլորտին մէջ արդիւնաւետ ջանքերու շարունակութեան կարելորութիւնը՝ 10 Մայիս 2023-ին արտաքին գործոց նախարարներու քառակողմ հանդիպումներու ընթացքին ձեռքբերուած համաձայնութիւններուն հետեւելու համար:

Յայտարարութեան մէջ կարելոր կը համարուի յարաբերութիւններու կարգաւորման այս գործընթացի առաջմղումը բարի կամքի եւ բարիդրացիական յարաբերութիւններու հիման վրայ, ահաբեկչութեան դէմ պայքարելու եւ սուրիացի տեղահանուածներուն ապահով եւ կամաւոր վերադարձին համար համապատասխան պայմաններ ստեղծելու համար՝ ՄԱԿ-ի մասնակցութեամբ:

Նկատելի է երաշխաւոր երկիրներու ջանքերը բոլոր կողմերուն համար ընդունելի չափորոշիչներով համաձայնութեան եզրեր որոնելու եւ գործակցութեան վստահելի դաշտ ստեղծելու առումով:

Թէ վստահելիութեան այս չափանիշները որքանո՞վ կը յարգուին սուրիական տագնապին առնչուող երկիրներուն կողմէ, ժամանակը ցոյց կու տայ: Այդ վստահելիութեան խախտումը, սակայն, կրնայ տապալել բանակցութիւններու ողջ ընթացքը:

«Գ.»

-Սուրիոյ Արտաքին Գործոց Նախարարութիւնը հաղորդագրութեամբ մը խստի դատապարտեց պաղեստինեան ժընիւ քաղաքին մէջ իսրայելի ռմիսները: Նախարարութիւնը ակնարկեց. «Վերջին շաբաթներուն իսրայել սաստկացուց պաղեստինեան հողերուն վրայ իր ռմիսները, անոնցմէ վերջինը ժընիւի մէջ տեղի ունեցաւ, ուր զոհուեցան եւ վիրաւորուեցան շուրջ 100 քաղաքացիներ»:

- Սուրիոյ մասնակցութեամբ Գահիրէի մէջ, Արաբական Լիկայի անդամ երկիրներու ընդհանուր քարտուղարութեան կեդրոնէն ներս ընթացք առաւ ցամաքային եւ ծովային փոխադրութեան յանձնախումբերու միացեալ երկօրեայ ժողովը:

Բացման նիստին նախագահեց միջազգային ներքին ցամաքային փոխադրութեան համակարգի նախագահ Մեյիտ Մթուալլի, որ իր խօսքին մէջ ողջունեց սուրիական պատուիրակութիւնը եւ անոր վերադարձը արաբական Լիկա:

Սուրիական պատուիրակութեան մաս կը կազմէին ծովային փոխադրութեան նախագահ երկրչփ. Պուշրա Նասիֆ, միջազգային գործակցութեան եւ ծրագրաւորման տնօրէնի օգնական Իյատ Ասաատ եւ ապրանքի փոխադրութեան տնօրէնութեան նախագահ Մազէն Մունաճետ:

-Սուրիոյ հարցով Ասթանայի մէջ գումարուող ժողովի աւարտին Ռուսիոյ նախագահի Սուրիոյ յատուկ բանագնաց Ալեքսանտր Լաւրենթեւ մամլոյ ասուլիսի մը ընթացքին նախ շնորհակալութիւն յայտնեց Ղազախստանին ժողովի Ասթանայի մէջ գումարման համար, դիտել տալով որ յաջորդ ժողովին վայրը պիտի փոխուի: Ան դիտել տուաւ, որ Ասթանայի ժողովները արդիւնաւետ էին եւ շարք մը հարցերու լուծման բանալիներ ճշդեցին: Այս ակնկէցներով ըսաւ, որ ամէն ջանք ի գործ կը դնենք կարգաւորելու Սուրիա-Թուրքիա յարաբերութիւնները եւ կարելոր կը համարենք Սուրիոյ վերականգնումին սատարելը:

-Չորեքշաբթի, 21 Յունիսին, Ասթանայի ժողովի աւարտին, հրապարակուեցաւ միացեալ մամլոյ ասուլիս մը, ուր շեշտուեցաւ Սուրիոյ տարածքային ամբողջականութեան, անկախութեան եւ գերիշխանութեան պահպանման կարելորութիւնը եւ Իտլիպի մէջ խաղաղութեան գործընթացի հաստատման վերջնականացումը: Ժողովը դատապարտեց Իտլիպի մէջ ի գործ դրուող ահաբեկչական գործողութիւնները, դիտել տալով որ անոնց կասեցումը եւ Իտլիպի մէջ խաղաղութեան վերականգնումը պէտք է իրականանան Սուրիոյ պետութեան տարածքներու ամբողջական վերահսկողութեան իրաւունքին լոյսին տակ, անընդունելի համարելով անջատողական որեւէ շարժում: Ժողովը կարելոր համարեց Սուրիոյ սահմանադրութեան վերանայման հարցը, տեղահանուածներու տունդարձն ու երկրաշարժի աղետին հետեւանքով Սուրիոյ ժողովուրդին օժանդակութեան շարունակութիւնը:

Լուրեր Հայաշխարհին

«ՀԱՅԱՍՏԱՆ» ԵՒ «ՊԱՏԻՒ ՈՒՆԵՄ» ԽՄԲԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՏԱՐԱՇԱԾ ԵՆ

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏԸ ԱՆՀՐԱՇԵՏՑ ԿԸ ԵԿԱՏԵ ՄԻԶԱԳԱՅՆՕՐԷՆ ՃԱՆՉՈՒՄԸ ԲԱՆԱԿՑՄԱՆ ԶԵԽՉԱԾԻ ՎԵՐԱԿԱՆՔՈՒՄԸ

Ստորել կը ներկայացնենք «Հայաստան» եւ «Պատիւ Ունեմ» խմբակ- ութիւններու յայտարարութիւնը:

«2020 թուականի 44-օրեայ պատերազմի հանգամանքները ուսումնա- սիրող Ազգային ժողովի քննիչ յանձնաժողովի 20 Յունիսի նիստին Նիկոլ Փաշինեանին՝ Նախապէս ազդարարուած մասնակցութեան եւ հրապարա- կային ցուցմունք տալու Նախաձեռնութեան առիթով, վերաշարադրելով ընդ- դիմութեան Նախապէս հրապարակած դիրքորոշման փաստարկները, կը վերահաստատենք:

1. Քննիչ յանձնաժողովի ձեւաւորումը ինքնին իշխանական մեծամաս- նութեան կողմէն չի կրնար ապահովել անաչառութիւն, համապարփակու- թիւն, քանի որ իշխող ուժին՝ ճշող մեծամասնութիւն ունեցող յանձնաժո- ղովի զօրու չէ առարկայական քննելու սեփական իշխանութեան, կառա- վարութեան գործունեութիւնը:

2. Քննիչ յանձնա- ժողովները ձեւաւո- րուած են եւ կը ձեւաւո- րուին կամ ընդդիմութե- ան, կամ խնդրոյ առարկայ հարցին

շուրջ շահերու բախում չունեցող ուժի կողմէն, ինչպէս եղաւ Ապրիլեան քա- ռօրեայի հանգամանքները ուսումնասիրելու պարագային: Իշխանութիւնը քննութիւն կատարելու համար ունի վարչական, իրաւական, դատական բոլոր գործիքներն ու կարելիութիւնները:

3. Համապարփակ, ամբողջական եւ հանրային վստահութիւն ունե- ցող, Ազգային ժողովէն դուրս, համախոհութեամբ եւ համաչափութեամբ յանձնաժողով ձեւաւորելու համար ընդդիմութիւնը հանդէս եկած էր նոր որա- կի եւ կառուցուածքի քննիչ յանձնաժողով ձեւաւորելու նպատակով օրէնսդ- րական Նախաձեռնութեամբ, որ մերժուեցաւ իշխանութիւններուն կողմէն:

4. Նախապէս յայտարարուած Փաշինեանի հրապարակային, ուղիղ եթերով ցուցմունք տալու Նախաձեռնութիւնը, որեւէ ձեւով չէ նպաստած 44-օրեայ պատերազմի հանգամանքները ուսումնասիրելու, քանի որ հրա- պարակային վկայութիւններու պարագային, անհնար պիտի ըլլայ պետա- կան, զինուորական, դիւանագիտական գաղտնի տեղեկութիւններուն հրա- պարակումը, կամ անոնց շուրջ հարցադրումներու ներկայացումը:

5. Փաշինեանի հրապարակային ցուցմունք տալու Նախաձեռնութիւնը, շտապողականութիւնը պայմանաւորուած է քաղաքական շահարկումնե- րու նպատակով ձեւաւորուած եւ ժամկետները երկարաձգած քննիչ յանձ- նաժողովի գործունեութեան ժամկետի աւարտով եւ պիտի ծառայէ իշխա- նութեան, քաղաքական մեծամասնութեան ու անձամբ Փաշինեանի վրա- յէն քաղաքական պատասխանատուութիւնը հեռացնելու նպատակին:

6. Մէկ հարցաքննողի համար բացառութիւն ընելու պարագային քըն- նիչ յանձնաժողովը հաւասարութեան համար պարտաւոր է հրապարակել բոլոր հարցաքննութեան ելթարկուածներու ցուցմունքներն ու պատասխան- ները: Հակառակ պարագային կը ստեղծուին անհաւասար պայմաններ եւ քննիչ յանձնաժողովը պիտի ըլլայ Փաշինեանի քաղաքական թիրախաւո- րումներու, «Մեղաւորներ» նշանակելու հարթակ:

Առ այդ, այս եւ Նախապէս հրապարակուած մեր հիմնաւորումներուն, ինչպէս նաեւ Նախապէս քննիչ յանձնաժողովի նիստերուն պատգամաւոր- ներու կողմէն հարցեր տալու ծաւալներու սահմանափակումներու, իշխա- նութեան եւ անձամբ Փաշինեանի կողմէն հետեւողականօրէն իր վրայէն պատասխանատուութիւնը նետելու, պարբերաբար տարատեսակ մեղա- ւորներ կարգելու գործելաճիւղը նկատի առնելով, ընդդիմադիր պատգամա- ւորները չեն մասնակցիր այդ շրուին:

ԱՇ «Հայաստան» խմբակցութիւն
ԱՇ «Պատիւ Ունեմ» խմբակցութիւն
19.06.2023»

Արցախի շարունակուող խիստ շրջափակման, ուժի կիրարկման եւ ցե- դային գտման ահազանցող սպառնալիքներու պայմաններուն մէջ, երբ Ար- ցախի 120 հազար բնակչութիւնը, ըստ էութեան, կը գտնուի պատանդի կարգավիճակին մէջ, ատրպէյճանա-դարաբաղեան տագնապի քաղաքա- կան լուծման ուղիներուն շուրջ իրական երկխօսութեան սկսիլը անհրատե- սական է: Այս մասին յայտարարեց Արցախի Արտաքին Գործոց Նախարա- րութիւնը Ստեփանակերտի եւ Պաքուի միջեւ երկխօսութիւն հաստատելու փորձերու մասին վերջերս ռուսական շարք մը լրատուամիջոցներու մէջ անսնուն դիւանագիտական աղբիւրներուն յղումով տարածուած աղմկա- յարոյց հրապարակումներուն առնչութեամբ 18 Յունիսին հրապարակած մեկնաբանութեան մէջ:

Ընդ ծելով, որ Արցախը «ամէնէն շահագրգիռ կողմն է շրջանին մէջ կայուն եւ արդար խաղաղութեան հաստատման ուղղուած երկխօսութեան եւ խաղաղ բանակցութիւններու միջոցով Ատրպէյճանի հետ տագնապի հա- մապարփակ լուծում գտնելու հար- ցին մէջ», Նախարարութիւնը կը շարունակէ. «44-օրեայ պատե- րազմի աւարտէն ետք արդէն իսկ եղած են նման շփումներու փոր- ձեր հրատապ շարք մը խնդիրնե- րու լուծման նպատակով: Մասնա- ւորապէս, Արցախի եւ Ատրպէյճա- նի ներկայացուցիչներուն միջեւ Ռուսիոյ Դաշնութեան խաղաղա- պահ գօրակազմի միջնորդութե- ամբ տեղի ունեցած են քանի մը հանդիպումներ, որոնց ընթացքին քըն- նարկուած են մարդասիրական, ենթակառուցուածքային եւ այլ թեքնիք հար- ցեր՝ ուղղուած մարդոց խաղաղ եւ բնականոն կեանքի համար պայմաննե- րու ապահովման, արձանագրուած են որոշակի արդիւնքներ՝ անհետ կոր- սուածներու ճակատագրի բացայայտման եւ գոհուածներու աճիւններու որոնման, կենսական նշանակութեան ենթակառուցուածքներու բնականոն աշխատանքի ապահովման, գիւղատնտեսական աշխատանքներու կազ- մակերպման եւ այլ հարցերու մէջ: Այս ձեւաչափով վերջին հանդիպումը տեղի ունեցած է 1 Մարտ 2023-ին, որուն ընթացքին քննարկուած են Արցա- խի փոխարդական եւ ուժանիւթի շրջափակման դարձեցման առնչուող հար- ցեր: Սակայն, ատրպէյճանական կողմը սկիզբը հրաժարած է կատարել հան- դիպման ընթացքին ձեռք բերուած պայմանաւորութիւնները, իսկ այ- նուհետեւ դիմած է տարբեր սաղորանքներու եւ Նախայարձակ գործողու- թիւններու՝ հետեւողականօրէն մերժելով նշուած ձեւաչափով հանդիպում- ները շարունակելու Արցախի Հանրապետութեան բոլոր հետագայ առա- ջարկները»:

Արցախի իշխանութիւնները բազմիցս յայտարարած են, որ խաղաղ գործընթացի վերսկսման համար անհրաժեշտ է վերականգնել միջազգայ- նօրէն ճանաչուած բանակցային ձեւաչափը, «որուն շրջանակներուն մէջ կա- րելի պիտի ըլլայ բարեխղճութեան, համագործակցութեան եւ կողմերու իրա- ւահաւասարութեան սկզբունքներուն հիման վրայ քննարկել բոլոր վիճա- յարոյց հարցերն ու հակասութիւնները», նշուած է յայտարարութեան մէջ: «Միեւնոյն ժամանակ այս մեքանիզմը պէտք է ըլլայ ներառական եւ ներ- կայացուցչական, ինչպէս նաեւ ունենայ համապատասխան կարողութիւ- ներ եւ լիազօրութիւն՝ ապահովելու ձեռք բերուած պայմանաւորութիւն- ներու եւ կողմերու ստանձնած պարտաւորութիւններու կատարումը», կ'ընդծէ Արցախի արտաքին քաղաքական գերատեսչութիւնը՝ անգամ մը եւս շեշտելով «ԵԱՀԿ-ի Մինսքի խմբակի համանախագահութեան կառոյցի ներուժի եւ փորձի օգտագործման, ինչպէս նաեւ տագնապի խաղաղ լուծ- ման մէջ ներգրաւուած բոլոր հիմնական դերակատարներու արդիւնաւէտ համագործակցութեան կարեւորութիւնը»:

ՀՅԴ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ՄԱՐՄԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ձերբակալուած է Հայաստանի Հանրապետական Կուսակցութեան փոխնախագահ Արմէն Աշոտեան:

Բացայայտ է եւ աներկբայ, որ Ար- մէն Աշոտեան քաղաքական հալածեալ է, իսկ գործող իրաւապահ համակարգը իրականացուցած է օրուան դրութեան քաղաքական պատուերը:

Կատարուածը Հայաստանում օրե- ցօր խորացող բռնաճնշումների, ընդդի- մադիրներին լռեցնելու, երկրում տիրող վախի եւ յուսահատութեան մթնոլորտը խորացնելու նպատակ է հետա- պնդում:

Սա իշխանութիւններուն եւ յատկապէս Հայաստանի եւ Արցախի Հան- րապետութիւններուն առջեւ ծառայած գոյութեանական սպառնալիքներէն հանրութիւնը շեղելու եւ սեփական դիրքերը ամրապնդելու հերթական փնջայն է:

ՀՅԴ Հայաստանի Գերագոյն Մարմինը կը դատապարտէ ՀՀԿ փոխնա- խագահ Արմէն Աշոտեանի նկատմամբ իրականացուող քաղաքական հե- տապնդումը եւ միջազգային հանրութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ երկ- րին մէջ խորացող հակաժողովրդավարական եւ հակաիրաւական այս ըն- թացքին վրայ:

Ընդդիմադիր սկզբունքային գործիչներու արդար ընդվզումը հնազան- դեցնելու բոլոր քայլերը կարճատես են եւ դատապարտուած:

ՀՅԴ Հայաստանի Գերագոյն Մարմին
16 Յունիս 2023

ՕՂԱՅԻՆ ՄԱՏԱԿԱՐԱՐՈՒՄ ՈՐ ԿՐՆԱՅ ՎԵՐՋ ՏԱԼ ԱՐՑԱԽԻ ՇՐՋԱՓՎԱԿՄԱՆ

Ստորել թարգմանաբար կը ներկայացնենք Նուպար Սրապեանի գրառումն ու մեջբերուած յօդուածը՝ («Artsakh The Inadequate Response» իր կայքէջէն), միջազգային յարաբերութիւններու մասնագետ Անայիս Զատեանի Զանատայի քաղաքական գործիչներուն ուղղուած Արցախի շրջափակման դատապարտման կոչին առիթով: Յօդուածը կ'անդրադառնայ Պերլինի շրջափակման եւ այդ օրերուն ԱՄՆ-ի եւ արեւմտեան երկիրներու Պերլինի բնակչութեան առաքած օդային մատակարարման եւ համեմատութիւն մը կը փորձէ ընել Արցախի ներկայ շրջափակման եւ արեւմտեան երկիրներու անտարբեր մօտեցումին հետ:

Ատրայեճանի պաշտօնեաներուն ճամբորդական սահմանափակումներ հաստատելու կամ պետութեան սնտուկը թալանող, այլ երկիրներու դրամատուներու մէջ աստղաբաշխական հարստութիւն դիզող ատրայեճանցի պաշտօնեաներու հաշիւները սառեցնելու կոչով Նայիս Զանատայի քաղաքական կողմերու համագործակցութեան դիմելը, պահ մը յիշենք, որ Արցախին անհրաժեշտ են կենսական պաշարներ՝ բանեցնելու հիւանդանոցները եւ կերակրելու անհրաժեշտ սնունդէ գրկուած մանուկները: Մանուկներ, որոնք քարիւղաբռնապետ Ալիեւի շահագործման տարրերը դարձած են՝ քաղաքական իր օրակարգը պարտադրելու իր իսկ խօսքով ալ պատկերացնող «Արեւմտեան Ատրայեճանի», իմա՝ Յայաստանի բնակչութեան:

Զանատայի վարչապետ ճասթին Թրիտոն կարելիութիւն ունի, գործընկերակ, ԱՄՆ վարչակազմին հետ կազմակերպելու սնունդի օդային մատակարարում, որով կրնայ անյապաղ օգնութիւն հասցնել Արցախի տառապող բնակչութեան: Ընդամենը պետք է բաւարար քաջութիւն ունենալ քարիւղաբռնապետ Ալիեւին դիմակայելու համար: Անոնք, որոնք չեն յիշեր Պերլինի շրջափակումը (այսուհետեւ՝ ՊԵՐԼԻՆ), ստորել տրուած պարզաբանումներով եւ յղումներով կրնան իրագրել դառնալ անոր եւ Արցախի շրջափակումին (այսուհետեւ՝ ԱՇ) նմանութիւններուն:

(ՊԵՐԼԻՆ) Ժ. Սթալինը՝ սովետական բռնապետը, ՊԵՐԼԻՆ-ը գործ դրաւ 24 Յունիս 1948-էն 12 Մայիս 1949, կասեցնելով ցամաքային եւ գետային տարանցումը Արեւմտեան Պերլինի եւ Արեւմտեան Գերմանիոյ միջեւ:

<https://history.state.gov/milestones/1945-1952/berlin-airlift>

(ԱՇ) Արցախի շրջափակումը ի գործ դրուեցաւ 12 Դեկտեմբեր 2022-էն, ատրայեճանցի միաիեծան բռնակալ Ալիեւի հրամանով, ու տակաւին կը շարունակուի: Շրջափակումը Նախաձեռնած էին Ատրայեճանի հետախուզական ծառայութեան անմիջական հսկողութեան տակ գործող, «բնապահպաններու» կերպարանքով ծայտուած ատրայեճանցի ոճրագործներ:

(ՊԵՐԼԻՆ) Արեւմտեան դաշնակիցները օրին արձագանգեցին Պերլինի շրջափակումին եւ օդանաւներով ահագին սնունդ մատակարարեցին՝ օգնելու Արեւմտեան Պերլինին: Վերջինս խորհրդային շրջափակման սկիզբը շուրջ 2 միլիոն բնակիչ ուներ:

(ԱՇ) Արեւմտեան դաշնակիցները, ներառեալ Զանատան, պարզապէս խօսքով դատապարտեցին 120.000 արցախցիներու մարդասիրական ճգնաժամի մատնուիլը եւ յանդգնութիւն չունեցան ասպարէզ կարողալու ատրայեճանցի բռնապետ Ալիեւին:

(ՊԵՐԼԻՆ) ԱՄՆ, Մեծ Բրիտանիա, Ֆրանսա, Զանատա, Աւստրալիա, Նոր Զելանտա եւ Զարաւային Ափրիկէ. մասնակցած էին Երկրորդ համաշխարհային պատերազմէն վերջ իրականացուող ամենամեծ օդային մատակարարումին՝ Արեւմտեան Պերլինի բնակչութիւնը սովել փրկելու համար:

(ԱՇ) Արցախի շրջափակման սկիզբէն ի վեր, վերոնշեալ երկիրներն ու ՄԱԿ-ը որդեգրած են լոյն անտարբերութիւնը, ինչ որ որդեգրած էին Ռուստայի Յեղասպանութեան Նկատմամբ:

Ռուստայի Յեղասպանութիւնը ծաւալեցաւ Ապրիլ- Յունիս 1994-ին,

երբ Արեւմտեան ժողովրդավարական երկիրներն ու ՄԱԿ-ը հրաժարեցան միջամտութենէ, հակառակ այն իրողութեան, որ ՄԱԿ-ը գիտութեամբ ներկայութիւն ուներ այնտեղ քանակազան գնդապետ Ռոմեո Տալլերի ղեկավարութեամբ: Ռուստայի կոտորածը դադարեցնելու ՄԱԿ-ի կամեցողութեան բացակայութիւնը ճամբայ հարթեց ցեղասպանութեան, որ խլեց 900.000 մարդու կեանք:

Տարիներ անց՝ 2004-ին, ՄԱԿ-ի գլխաւոր քարտուղար Քոֆի Անան Ռուստայի Յեղասպանութիւնը կանխարգիլելու համար ՄԱԿ-ի գործնական քայլերու բացակայութեան եւ գործուած ոճիրին մեղսակցութեան համար ներողութիւն խնդրելով ըսաւ. «*Հարկ էր կանխարգիլել Ռուստայի Յեղասպանութիւնը, բայց, ցաւօք, ատիկա տեղի չունեցաւ: Միջազգային հանրութիւնը ճախողեցաւ կանխարգիլել Ռուստայի Յեղասպանութիւնը. իրողութիւն մը, որ մեր սրտերը դառն ակտսանքի ու անվերջ ցաւի գագուժով կը համակէ:*»:

<https://press.un.org/en/2004/sgsm9223.doc.htm>

(ՊԵՐԼԻՆ) ԱՄՆ-ի շարք մը ռմբածիգներ, որոնք կենսական պաշար կը մատակարարէին Արեւմտեան Պերլինի գերմանացի բնակչութեան, անուանուեցան «քաղցրաւենիքի ռմբածիգներ» (candy bombers), պարզապէս այն պատճառով, որ անոնց անձնակազմերը բաւական ցած բարձրութենէ հազարաւոր քաղցրաւենիքներ կը նետէին գերմանացի մանուկներուն: Մանուկներն ու պատանիները անհամբեր կը սպասէին ամերիկեան C-54 Skymasters մակնիշի ռմբածիգներուն, որոնք շուրջօրեայ առաքումներով կը մատակարարէին կենսական պաշար, ներառեալ մեծաքանակ ածուխ, որպէսզի խորհրդային շրջափակումին տակ գրտնուող բնակչութիւնը ճըմբորան դաժան ցուրտին տաքնալու կարելիութիւն ունենար:

(ԱՇ) Արցախի մանուկները քաղցրաւենիք չեն սպասեր Արեւմտեան դաշնակիցներէ: Լուսնոտութեամբ տառապող մանուկները կարիքը ունին մանրեասպան դեղերու, նորածինները՝ յատուկ սննդանիւթերու, որովհետեւ անոնց մայրերը շրջափակման պայմաններուն տակ ի վիճակի չեն կուրծքով կերակրելու իրենց զաւակները:

(ՊԵՐԼԻՆ) Մինչեւ խորհրդային Միութեան կողմէ շրջափակումին չեղեալ համարումը, արեւմտեան դաշնակիցները 2.110.480 թոն կենսական պաշար մատակարարած էին Արեւմտեան Պերլինի բնակչութեան:

(ԱՇ) Մինչեւ այս պահը, արեւմտեան ժողովրդավար երկիրները որեւէ ցուցմունք չեղաւ գէթ դիտարկելու Ստեփանակերտի օդակայանի օգտագործման կարելիութիւնը՝ օդային մատակարարումներ առաքելու համար: Եւրոպական ողջ ցամաքամասը կեդրոնացած է ատրայեճանական կազին ու քարիւղին դէպի Եւրոպա անխափան հոսքին վրայ: Ատրայեճանցի Ալիեւը նեղացնելը կրնայ լրջօրէն գայրացնել քարիւղաբռնապետը եւ մղել զինք փակելու Եւրոպայի ծորակը:

Խորհրդային դահիճ Սթալինը իրաւունք ունէ՞ր ուրեմն երբ կը հաստատեր թէ. «*Մէկ մարդու մահը ողբերգութիւն է, իսկ միլիոններունը՝ վիճակագրական տուեալ:*»:

Այս պահուն արեւմուտքի առաջնորդներուն պատած է քարիւղաբռնատեր Ալիեւի գայրոյթը դիմակայելու վախը: Ուստի ի՞նչ կրնան ընել իմանալով մէկտեղ, որ երկիրը ղեկավարելու Ալիեւի ամենափրկելի ոճր վայրագութիւնն է, իսկ բարբարոսութիւնը իր գործելաոճն է՝ Յայաստանի ու հայ ազգի հետ առնչուող հարցերու լուծման մէջ: Ալիեւի տրամաբանութեամբ ալ արդէն. «*Անհրաժեշտ դեղորայքի չգոյութեան հետեւանքով հայրու մահը ցաւալի կորուստ է, իսկ 120.000 հայրու բնաջնջումը վիճակագրական տուեալ է պարզապէս:*»:

Անոնք պարզապէս արեւմտեան մեղմաբանութեան ապաւինելով պիտի փոխարինեն «վիճակագրական տուեալ»-ը այսպէս կոչուած «անուղղակի վնաս»-ով: Ըստ երեւոյթի Արեւմուտքի առաջնորդներուն համար անհրաժեշտ է մարդասպան Ալիեւի ձեռքը սեղմել Եւրոպայի համար անհրաժեշտ քարիւղի՝ կազի գործարքը կնքելու համար: Իսկ 120.000 հայերու կորուստը պարզապէս չլինի, «անուղղակի վնաս» է ողջ աշխարհին համար:

Այդուհանդերձ, կարելի է յիշել Նաեւ յանդուգն քաղաքական գործիչները, ինչպէս՝ Զանատայի վարչապետ ճասթին Թրիտոն, եւ Զօր. Ծորձ Պաթօնը, որ յայտարարած էր թէ. «*Վախկոտը այն է, որ թոյլ կու տայ որ իր վախը գերազանցէ իր պարտքի գագուժը:*»:

Անգլերէն թարգմանեց Զարմիկ Պողիկեան

ՄԻՄՈՆ ՉԱԽԱՐԵԱՆ՝ ՄԱՐԴՆ ՈՒ ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՉԸ

Սոսի Եազուպեան-Ղազարեան

1911-ին Չախարեան կը վերադառնայ Պոլսոյ եւ կը շարունակէ իր նախկին պաշտօնները (ղեկավար եւ «Ազատամարտ» թերթի յօդուածագիր), առաւել Եսայեան վարժարանի մէջ ուսուցիչի պաշտօն կը ստանձնէ, չնչին ամսականով: Չախարեան ինստիտուտին ու ժուժկալուստին հասցուցած էր ծայրայեղ, աներեւակայելի աստիճանի մը, բացարձակապէս մերժելով ամեն տեսակի օգնութիւն որունէ կողմէ:

Ոչ ոք կրցած է Չախարեանի նման իր անձին օրինակով տարածել իր քարոզած գաղափարները. չափազանցութիւն չէ երբ գիտնէր կը նմանցնէ Յիսուսի, բոլորովին հրաժարած՝ անհատական ապրումներէն, նուիրուած իր ժողովուրդի բարօրութեան եւ գարգացման:

Իր հիմնական սկզբունքն էր աշխատիլ ժողովուրդին մէջ ու ժողովուրդին համար: Իր կեանքի իմաստը գոհողութեան ու ծառայութեան մէջ էր: Իր միտքն ու ժամանակը ընդմիջտ կլանուած էր հայ ժողովուրդով:

Մեծ քաղաքներու հայ երիտասարդութիւնը կը մղէր գաւառներ եւ գիւղեր մեկնելու, ծառայելու հայրենի հողին, ծանօթանալու հայ գիւղացի կեանքին, գրկանքին, տառապանքին ու իր հողին կապուածութեան:

Ան կ'ըսէր. «Ոչ մէկ յեղափոխական շարժում կրնայ հիմնականօրէն արմատաւորուիլ ժողովուրդին մէջ, եթէ այդ ժողովուրդը հոգեպէս, ֆիզիքապէս եւ նիւթապէս իր կարելի գոհաբերութիւնը չբերէ այդ շարժումին: Առանց ժողովուրդի մասնակցութեան, ան կ'ըլլայ մակերեսային, չի խորանար եւ չի դառնար միս ու արիւն»:

Գալով ղեկավարի անհատականութեան, Չախարեան իր մաքուր բարոյականով, անկեղծութեամբ եւ պարզութեամբ գրաւած էր ամենուն սիրտը:

Ժողովուրդը այս արժանիքներն է, որ կը փնտռէ իրեն մօտեցող գործիչին մէջ, եւ եթէ չկան, ոչ խելք, ոչ ալ իմացականութիւն կրնայ շահիլ անկէ:

Այս էր գաղտնիքը այդ հրապուրող ուժին, որ ակամայ դէպի իրեն կը քաշէր նոյնիսկ առաջին անգամ գիտնէր տեսնողը: Ան սեր ու յարգանք կը վայելէր բոլորին կողմէ:

Իր համոզումը եւ հաւատամքը Դաշնակցութեան մասին հետեւեալն էր. «Դաշնակցութեան ուժը անհատներու չէ կապուած, ան շունչ մըն է, որ պէտք է տեղաւորուի եւ ամրանայ իւրաքանչիւր ընկերոջ սրտին ու հոգիին մէջ, մինչեւ մահ: Մեր ժողովուրդի շունչն է այդ, որ տարածուելով պիտի իյնայ անոր հաւատացող հոգիներուն մէջ եւ արգասաւորէ մեր գործը, եւ այդ շունչը երբեք պիտի չմարի, եւ առկայծող կանթեղի մը, ու անթերուած կրակի մը պէս պիտի պլպլայ, ու մոխիրը տաք պահէ մինչեւ կրկին արծարծուիլը, առանց ազդուելու փոթորիկներէ եւ սառնամանիքներէ»:

Յետոյ կը շարունակէ ըսելով. «Հաւատացէ՛ք Դաշնակցութեան համակիրներուն, որոնք անելի պիտի շատնան երբ մենք պահենք մեր շունչը, հաւատացողներուն թիւը շատ անելի է քան իր ընկերներուն թիւը, որովհետեւ անոր իտեալը եւ աշխատանքը միայն հայ ժողովուրդին համար են, ինք այդ ժողովուրդին հաւատաւոր գաւակն է»:

2. Վարդան «Ազատամարտ» թերթի քարտուղար (այդ ժամանակ), Չախարեանի այս հաստատումը այսպէս կ'եզրափակէ. «Հիմնադիրներու շունչը սուրբ է եւ մաքուր: Անոնց հետեւողները կը մնան ու պիտի մնան այդ շունչին տակ, ինչ պարագաներու մէջ ալ շարունակուի հայ ժողովուրդին կեանքը»:

13 Յոկտեմբեր 1913-ին, հայութիւնը Պոլսոյ մէջ (եւ ուրիշ շատ մը քաղաքներու մէջ) կը տօնէ հայ գիրերու գիւտին 1500-ամեակը, եւ հայ տպագրութեան 400-ամեակը: Ձեռնարկը շատ յաջող կ'ընթանայ, ժողովուրդը գոհ եւ ուրախ կը վերադառնայ:

Յաջորդ օրը՝ 14 Յոկտեմբերի երկուշաբթին, աղետի եւ սուգի օր մը կ'ըլլայ հայութեան համար: Չախարեան աշխատանքի տան դրան առջեւ սրտի տագնապով գետին կ'իյնայ անշունչ, անակնկալօրէն սուգի մէջ ձգելով բոլորը:

25 տարի յարատեւ, տքնաջան, առանց դադարի աշխատանքը վերջ կը դնէ իր յոգնած սրտին:

Որքան որ իր կեանքը եղած էր համեստ, պարզ, ժուժկալ, հեռու ձեւակերպութենէ, այնքան արքայավայել եղան իր յուղարկաւորութիւնն ու թա-

ղումը: Պոլսոյ Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին մէջ դագաղին առջեւ դամբանականներ խօսեցան Աւետիս Ահարոնեանը, Գ. Խաժակը, Դանիէլ Վարուժանը, Մշոյ Գեղամը: Ամենքը լացին, երբ Շահմուրատեան երգեց «Խաւարեալ Գիշերի Ողբը», իսկ մեծն Կոմիտաս «Ի Վերին Երուսաղէմ»-ը:

Մարմինը փոխադրուեցաւ Տրապիզոն, Պարթում, Թիֆլիս: Իւրաքանչիւր կայանի մէջ դիմաւորուեցաւ հազարաւոր սգակիրներով: Թաղուեցաւ Թիֆլիսի Խոջեվանքի գերեզմանատունը, ուր կը հանգչէին Ռաֆֆին, Արծրունին եւ հետագային՝ Նիկոլ Դումանը, Զեռին եւ Ռոստոմը:

Ցաւակցական հեռագիրներու տարափը կը տեղար «Ազատամարտ»-ի խմբագրատան հասցէին: Սփիւռքի հայաշատ բոլոր քաղաքներուն մէջ սգահանդէսներ, քառասունքներ, հետագային տարելիցներ տեղի ունեցան իր անմար յիշատակին:

ԿՏԱԿԸ

Մ. Արծրունի Չախարեանի մահուան առիթով հետեւեալը կը գրէ. «Կտակ չի նշանակել միայն նիւթական արժէք ունեցող կտոր մը թուղթ: Ամէն կեանք, որ կ'աւանդէ իր շրջանը հո՛ս երկրի վրայ, գիտակցաբար թէ անգիտակցաբար, կամայ թէ ակամայ, գրաւոր թէ անգիր, կտակ մը կը ձգէ իր ետեւը, շատ անելի արժէքաւոր, քան այն թուղթը իր նիւթական արժէքներով: Չախարեանի պարագային ան մեզի ձգեց իր «կեանքի կտակը», որ կ'ամփոփուի երկու բառերու մէջ՝ «Անաղմուկ պայքար»: Ան մինչեւ իր կեանքին վերջը եղաւ պայքարի դրօշակիր գիւտուոր, «հոսանքն ի վեր» նշանաբանով: Այդ պայքարին տուաւ խորութիւն, լրջութիւն եւ պատկառանք, որ պէս անաղմուկ պայքարի սկզբունք:

Չախարեան գործունէութեան վայր կ'ընտրէր յաճախ անծանօթ անկիւններ, կ'երթար հոն, ուր պարտականութիւնը կը կանչէր, եւ այնպիսի վայրեր, ուր իր մակարդակին վրայ գտնուող շատեր պիտի չյօժարէին երթալ: Մեր անփորձ երիտասարդութիւնը շատ պէտք ունի Չախարեանէն սորվելու անաղմուկ գործել, պայքարիլ առանց «փոշի ամպեր» յարուցանելու իր շուրջը»:

Նոյն առիթով Արմեն Գարօ կը գրէ. «Չախարեան նոյնիսկ քրիստոնէական կրօնէս անելի մարդասէր վարդապետութիւն մը ունէր իր սրտին մէջ: Ան չափազանց խստապահանջ էր իր անձին եւ իր ընկերներուն նկատմամբ, անելի քան հին քրիստոնէաները, եւ այն համոզումը ունէր, թէ գրկանքն ու տանջանքը մարդու հոգին կ'ազնուացնեն»:

Իսկ Գարբիէ Լազեան կը գրէ. «Չախարեան խոր հետք ձգեց ամբողջ հայ կեանքին մէջ, չէնթարկուեցաւ կեանքի հարկադրած պայմաններուն, ընդհակառակը. անոնց դէմ անվիատօրէն մաքառեցաւ»:

Պատմական դէմքեր կան, որոնք ծնունդ կ'առնեն միջավայրէն, դէպքերէն, իսկ ուրիշներ իրենք կը ստեղծեն իր պայմաններ, որոնք մթնոլորտ: Չախարեանը անոնցմէ էր, կեղծիքի ու սուտի աշխարհին մէջ բարոյական հասկացութիւններ տարածեց: Իր գաղափարները արմատ ձգեցին, որովհետեւ իր խօսքը եւ գործը համապատասխան էին իրարու:

Իր մահէն մէկ օր առաջ, հայ գիրերու գիւտի 1500-ամեակին առիթով «Ազատամարտ»-ի բացառիկ գրած էր յօդուած մը. «Խօսքը Առանց Գործի Մեռեալ է» վերնագիրով:

Այս անակնկալ եւ տխուր առիթով, աշխարհասփիւռ թերթեր, գաղափարակից թէ հակառակորդ, ամենաչերմ բառերով եւ անկեղծութեամբ յօդուածներ գրեցին: «Բիւզ անդին» Դաշնակցութեան գաղափարին անհաշտ ու հակառակորդ թերթը, Չախարեանի կենսագրութիւնը տալէ ետք, այսպէս կը նկարագրէ յուղարկաւորութիւնը. «Այս մաքուր ու անշահախընդիր գործիչը, այս գաղափարական վեհանձն ու ազնիւ հերոսը իր դագաղին շուրջ բերած, համախմբած էր ծովածաւալ բազմութիւն մը, որուն նմանը չէ տեսած Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին, եւ թափօր մը այնքան հսկայ, որուն մասնակիցները անելի քան տասը հազարի կը հասնէին»:

Իսկ «Պաքու» ռուսերէն լեզուով հայկական թերթը կը գրէր. «Հանգուցեալը մեծ հեղինակութիւն կը վայելէր իր գաղափարակիցներուն մէջ: Ան խորապէս կը յարգուէր իր հակառակորդներէն: Բառին իսկական իմաստով ոսկի մարդ էր, ծուլուած ամբողջապէս ազնիւ մետաղէ, առանց որուն խառնուրդի»:

Եւ այսպէս անթիւ անհամար յօդուածներ, վկայութիւններ, յուշեր, դէպքեր, գրուած ընկերներու եւ գործակիցներուն կողմէ, ցոյց կու տան բարոյապէս մաքուր նկարագիրը եւ անձնուիրութիւնը հանդէպ իր հաւատք ընծայած գաղափարին, կեանքին մինչեւ վերջին շունչը:

Մահեր կան, որոնք կեանք կը ծնին: Չախարեան մեռաւ այդպիսի մահով:

Եթէ կ'ուզենք պարզել հաւաքական կեանքի յաջողութեան գաղտնիքներէն մէկը, եթէ կ'ուզենք գիտնալ թէ ինչպէ՛ս, ինչպիսի՛ հրաշքով մեր ցաք ու ցրիւ, աշխարհի չորս կողմը ակամայ եւ բռնի տարածուած ու դարբերով պառակտուած, տառապած ցեղի մը ծոցէն ծնունդ առած Դաշնակցութիւնը այսօր շուրջ 133 տարի կանգուն կը մնայ դիմագրաւելով բազում փոթորիկներ: Եթէ կ'ուզենք պարզել, թէ հայ քաղաքական ու ժողովրդական այս կազմակերպութիւնը, որ յեղաշրջելով ցեղիս մտայնութիւնն ու հոգեբանութիւնը, ինչպէ՛ս գայն առաջնորդեց դէպի ազատութիւն եւ անկախութիւն դարբերու ստրկութենէն ետք, պէտք է յիշենք անոր առաջին անձնուոր, անշահախընդիր ղեկավարները, պէտք է յիշենք որ կազմակերպութեան գլուխն էին կանգնած բուռ մը Չախարեաններ:

ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՆՈՉԱԿԱԳԻՐՆ ՈՒ ՅՕԴՈՒԱԾ 13-Ը

Հայաստանի խորհրդարանի նիստին, խնդրոյ առարկայ դարձաւ հանրապետութեան Չինանշանի խորհուրդը: Հին արժէքները հակադրուեցան նոր արժէքներուն, Պատմական Հայաստանը՝ իրական Հայաստանին, գիւնանշանի խորհուրդն ու նկարագրութիւնը մեկնաբանուեցան իւրովի եւ սուր ենթակայականութեամբ, շեշտելու համար, որ մեր Չինանշանի խորհուրդը այսօրուան իրականութեան հետ կապ չունի: Այն ձեւակերպումով, որ 1991-ին հիմնադրուած պետութեան հետ ի՞նչ կապ ունի Չինանշանը:

Սահմանադրութեան Չինանշանին վերապահած բաժինը կարելոր է վերստին կարդալ:

Յօդուած 13.

Հայաստանի Հանրապետութեան դրօշը եռագոյն է՝ կարմիր, կապոյտ, նարնջագոյն հորիզոնական հաւասար շերտերով:

Հայաստանի Հանրապետութեան գիւնանշանն է. կենտրոնը վահակի վրայ, պատկերուած են Արարատ լեռը՝ Նոյեան տապանով, եւ Պատմական Հայաստանի չորս թագաւորութիւններու գիւնանշանները: Վահակը կը պահեն արծիւը եւ առիւծը, իսկ վահակէն ներքեւ պատկերուած են սուր, ճիւղ, հասկերու խորձ, շղթայ եւ ժապաւեն:

Դրօշի եւ գիւնանշանի մանրամասն նկարագրութիւնը կը սահմանուի օրէնքով:

Հայաստանի Հանրապետութեան օրհներգը կը սահմանուի օրէնքով:

Հայաստանի Հանրապետութեան մայրաքաղաքը Երեւանն է:

Յօդուած 13-ը մեր Սահմանադրութեան ամենէն հեռանկարային, ամենազգային-փիլիսոփայական եւ ամենէն համահայկական էութիւն ամ-

փուիւած յօդուածն է: Այս յօդուածը անքակտելիօրէն կապուած է Անկախութեան հռչակագրին հետ, ուր կը խօսուի համայն հայութեան իղձերու կենսագործման, պատմական իրաւունքներու վերականգնման, Հայոց Յեղափոխութեան միջազգային ճանաչման եւ մայիսքսանութեան աւանդութիւններու շարունակման հրամայականներուն մասին:

Չինանշանին մէջ պատկերուած Նոյեան տապանն ու Արարատը Պատմական Հայաստանին կը վերաբերին եւ անկախութեան հռչակագիրով իսկ ամրագրուած պատմական իրաւունքներու վերականգնման:

Յօդուած 13-ը ունի չորս հիմնական բաղադրիչ՝ եռագոյն, գիւնանշան, օրհներգ եւ մայրաքաղաք: Յօդուած 13-ի եւ Անկախութեան հռչակագրին ամենէն առանցքային կապը սակայն մայիսքսանութեան աւանդութիւններու շարունակման իրաւադրոյթն է: Անկախելի է չնկատել, որ Յօդուած 13-ի 4 բաղադրիչներն ալ Հայաստանի Ա. Հանրապետութեան որոշած խորհրդրդանիշներու կամ մայրաքաղաքին վերահաստատումն են: Խնդիրը հետեւաբար ո՛չ գեղագիտական է, ո՛չ ալ այժմեականը հիմնի կամ պատմականը նորին արուեստական երկուութիւններ ստեղծելուն կը վերաբերի:

Յօդուած 13-ով, 1991-ին, առաջին օրէն իսկ կայացած է ազգային պետական կարելորագոյն որոշում խորհրդանիշները վերաորդեգրելով վերանկախացող Հայաստանի Հանրապետութիւնը Ա. Հանրապետութեան իրաւաժառանգորդը նկատելու: Այս իրականութեան անտեսումն ու շրջանցումը կա՛մ անգիտակցութեան հարց է, կա՛մ ալ այսօրուան արտաքին քաղաքականութեան համահունչ նոր գիշումներու երթալու համար ենթահողի նախապատրաստութեան քայլ: Ասիկա նոյնիսկ կրնայ նկատուիլ Սահմանադրութեան փոփոխութեան համար միտքերու պատրաստութիւն համահայկական խորհրդանիշները փոխելու որոշումով:

Որովհետեւ այսօրուան Սահմանադրութեամբ թէ՛ Արցախի ուղղութեամբ եւ թէ՛ Թուրքիոյ հետ նոր համաձայնագիր կամ սահմաններու ճանաչման նոր պայմանագիր կնքելը կը նկատուին հակասահմանադրական, եւ իրաւական հիմնաւորումներով չի հաստատուի անոնց սահմանադրականութիւնը:

Յօդուած 13-ի եւ Անկախութեան հռչակագրի ուղղակի կապը չէր արտօնուած, որ խորհրդարանի բեմէն վարչապետի մակարդակով հնչէին նման անտեղի համեմատութիւն կամ Չինանշանին՝ այսօրուան իրականութեան

հետ կապ չունենալու մասին բարձրաձայնումներ: Անոնց հակասահմանադրական ըլլալու իրողութեան նշումով պէտք է ընդմիջուեր Նիկոլ Փաշինեանի խօսքը:

Առաջին Հանրապետութեան իրաւաժառանգորդութիւնը ամրագրող Յօդուած 13-ը շատ հեռուներ կրնայ առաջնորդել մեր համազգային երթը: Առաջին Հանրապետութեան օրերուն էր, որ կայացաւ Ուիլսընի իրաւարար վճիռը: Պատահական չէ, որ Սահմանադրութեան փոփոխութեան պահանջ հնչեց նաեւ պաշտօնական Անգարայէն:

Այս իրաւաժառանգորդութեան կարելորութեան գիտակցած էին Յեղափոխութիւնը արտաքին քաղաքականութեան օրակարգէն հանող, «Պատերազմ, թէ խաղաղութիւն» հարցադրումով լրջանալու պահի մասին խօսող առաջին իշխանութիւնները:

Չինանշանի մասին խորհրդարանին մէջ հնչած տեսակետները մաս կը կազմեն Արարատ-Արագած հին-նոր պատմական-իրական կեղծ բանավիճային օրակարգին: Արցախը Ատրպեյճանի կազմին մէջ ընդունող խաղաղութեան պայմանագիրէն ետք յայտնապէս կը նախապատրաստուի Կարս 2-ը: Մեր Սահմանադրութիւնը կ'արգելակէ երկուքն ալ:

Անկախելի պէտք է պահել Անկախութեան հռչակագրին յղում կատարող Սահմանադրութեան բաժինը եւ Յօդուած 13-ը:

Խմբագրական «Ազդակ»-ի

ՀԱՅ ԾԵՐԱՆՈՅ

ՊԱՇՏՈՆԵԱՅԻ ԿԱՐԻՔ

Հայ Ծերանոցը կարիքը ունի քարտուղարի:
Հետաքրքրուողները կրնան դիմել հետեւեալ
հեռաձայնի թիւին՝ 0991488263:

«ԳԱՆՁԱՍԱՐ»
ՊԱՇՏՈՆԱԹԵՐԹԻ ԱՆՁՆԱԿԱԶՍ

Խմբագիր՝ Չարմիկ Զիւլփօշեան-Պողիկեան
Սրբագրիչներ՝ Նուշիկ Սողոյեան-Առաքելեան
Վեհան Պարսումեան
Ձեւաւորող՝ Յովսէփ Զալոյլեան
Գրաշար՝ Անի Թոփալեան-Սարուխան
Արաբերէն լուրերու թարգմանիչ՝ Մարեն Պապեան-Աղայեկեան
Կայքէջի պատասխանատու՝ Աւօ Պողոսեան
Լուրերու պատասխանատու՝ Լուսին Ապաճեան-Զիւլփօշեան
Հաշուապահ՝ Յովիկ Պարսումեան 0957 953 811

- Ծանուցողներէն եւ աշխատակիցներէն կը խնդրուի ծանուցումներն ու յօդուածները խմբագրատուն ուղարկել ամենէն ուշը երկուշաբթի օրերը:
- Նախընտրելի է յօդուածներն ու թղթակցութիւնները ուղարկել գրաշարուած:
- Խմբագրատուն ուղարկուած նիւթերը, հրատարակուին կամ ոչ, չեն վերադարձուիր:
- Խմբագրութեան վերապահուած է ստացուած յօդուածներու հրատարակելու կամ չհրատարակելու որոշումը:
- Ձեր ծանուցումներն ու յայտարարութիւնները կարելի է հրապարակել «Գանձասար»-ի տպագիր տարբերակին եւ կայքէջին միջոցով, կապ հաստատելով թերթիս հաշուապահին հետ:

www.kantsasar.com
www.kantsasar.com
www.kantsasar.com

Պրիմալեդա

ԴԻՄԱՆԿԱՐՆԵՐ ՄԵՐ ՔԱՂԱՔԵՆ ԹՈՐՆԱՏՕ ԹՈՐԱՆԵԱՆ

Մարուշ Երամեան

-Յալեպե՛ն ես ըսիր. մեկը կայ հոն՝ Թորանեան, կը ճանչնամ: -Թորո՞ս Թորանեան, անշուշտ կը ճանչնամ. կա՞յ մարդ որ գիտէ չի ճանչնար:

Փարիզի Նուպարեան Մատենադարանի պր. Քարտաշեանին հետ է գրոյցս: Ըսածս ճիշդ է՝ կա՞յ մարդ, որ չի ճանչնար Թորոս Թորանեանը. եթէ ոչ անձնապէս, ապա գոնէ անունով: Եւ ասիկա հաւասարապէս ճիշդ է թէ՛ Սփիւռքի, թէ՛ Յայաստանի համար, ուր քիչ թէ շատ անուանի մարդիկ՝ գրողներ, նկարիչներ, արուեստագետներ, գիտնականներ, ճանչնան, իսկ ժողովուրդին մեծամասնութիւնը՝ լսեր է իր անունը, կարդացեր իր յօդուած-նշմար-պատմութիւնները եւ տեսեր իր լուսանկարները, կամ տեսեր է գիտնականներու հետ հարցազրոյցները:

Իսկապէս քսաներորդ դարու մարդն է ան, մանաւանդ՝ քսաներորդ դարու է իր գիրը՝ արագ, տեղեկատուական, հաճելի: Երբեք չենք տեսներ Թորանեանի տեսչիկները. Թորանեանի միջեւ բան մը (եթէ անշուշտ տարբերութիւն մը կայ այս երկուքի միջեւ): Ո՛չ պատմութիւն, ոչ էսսէ, ոչ բանաստեղծութիւն: Բայց մարդիկ մեծ հաճոյքով կը կարդան գրքերը:

Յաճախ, կողմնակի թէ ուղղակի, մարդիկ, աւելի շատ «ծանր» գրողներ (կարելի է ծանր ու թեթեւ ընել գրողները ...) խրատեր են գիտէ գրել նուազ, գրել ամանց գառածելու եւ գրել ինամուած: Բայց ինք ունի իր բացատրութիւնը, ունի իր համոզիչ պատճառաբանութիւնը:

-Երբ տեղը գայ, թեկուզ լայն փակագիծեր բանալու կամ գառածելու գնով, պէ՛տք է պատմել նաեւ այդ միւս պատմութիւնը, որովհետեւ ո՞վ գիտէ երբ այդ մասին կարելի պիտի ըլլայ խօսիլ, պատմել, գրել: Եթէ չբռնեմ պահը եւ ըսելիքս չըսեմ, ուրիշ անգամ կրնամ չունենալ, մինչդեռ կա՛ն բաներ, որոնք ամէն գնով պէ՛տք է ըսուին ու գրուին:

Այդ ամէն գնով ըսուելիք եւ գրուելիք բաները բոլորն ալ կը կապուին հայրութեան, մանաւանդ՝ սփիւռքահայ կեանքին, ուր ուժացումի եւ նահանջի կողքին (հ՛նչ գոյնի ալ ըլլայ այդ նահանջը, ըլլայ ձայնաւոր թէ անձայն) կամքի, հայտնի ասպարէզի այնպիսի օրինակներ կան, գործ պետք է լուսարձակի տակ անել եւ ցոյց տալ: Այդպիսով թերեւս հաւասարակշռուին նահանջի եւ յարձակումի, լուծուելու եւ մնալու նժարները:

Այս բոլորը կ'ըսուին ու կը գրուին այնպիսի հեղեղային ու յորդ ձեւով, որ թաւշեայ ծալ-ծալ ու ծանր վարագոյրի մը տպաւորութիւնը կը ձգեն (երիտասարդներուն համար՝ նաեւ հին ու փոշոտ), որուն ծալքերուն մէջ յաճախ շատ բան կը կորսուի:

Չեմ գիտեր, թէ Սփիւռքի կամ Յայաստանի մէջ հայ գրողներու ակումբ կա՞յ: Հաւանաբար չկայ: Ինչպե՛ս ըլլայ, երբ ակումբը վարչութիւն կ'ենթադրէ, վարչութիւնը՝ ատենապետ, ատենապետը՝ աթոռ: Ու եթէ նկատի առնենք, որ աթոռը մէկ է, ստորոգծերը՝ բազմաթիւ. . .

Մեր քաղաքին մէջ մենք ունինք գրողներու ակումբ, մէկ գրողով՝ Թորոս Թորանեանով, որ այնքան լաւ կը վարէ այդ ակումբը, մաքրութենէն մինչեւ վարչական գործերը: Այսինքն՝ այս մարդը իր Ակումբին հոգիով մարմնով նուիրուած մարդ է: Անշուշտ որ բազմազան է այդ ակումբին գործունէութիւնը, որ կը բերուի մէկ ամանցի՝ հայ գիրքին շուրջ: Այդ գործունէութեան հայ մարդու վայել կիրքով փարած է Թորոս Թորանեանը. ինք կ'ընտրէ նիւթը, կը գրէ գիրքը ծայրէ ծայր, կամ եթէ գրուած է՝ կը խմբագրէ, կը շարէ, կը տպէ, կը ցրուէ, կը ծախէ, կը գրախօսէ. . . մէկ շունչով, այնպիսի հարուածային արագութեամբ, որ մենք, մահկանացու ընթերցողներս, հազիւ քայլ պահենք իր հետ: Թերեւս ալ՝ չպահենք:

Տակաւին Պարոն Թորանեան կը հրաւիրուի բացման եւ փակման խօսքեր ըսելու: Տարուան մէջ քանի մը անգամ ալ տարբեր գաղութներէ (Թայլանտէն Քանատա, եւ Չինաստանէն Յայաստան) կը հրաւիրուի դասախօսելու:

Մարդիկ սովորութիւն ըրած են իրենց ժամացոյցներուն նայիլ երբ Թորանեանը քուլիսներէն բեմ մտնէ: Ինքն ալ ի՞ր ժամացոյցին կը նայի ու կը խոստանայ շատ չերկարել խօսքը: Երբեմն նաեւ կը յարգէ խոստումը: Խօսքը լսել հաճելի է, միայն շատ չխանդավառուի, շատ չպոռայ: Այդ պարագային ունկնդիրները այնքան կը մտահոգուին իր ամոռնութեամբ, որ անգալարքար կը սկսին մտիկ չընել ըսածները, եւ միայն կ'աղօթեն, որ «բան մը չեղած» մարդը վար իջնէ բեմէն:

Միշտ նոր դիպուածներ ունի պատմելիք: Եւ այնքան շատ են ու այնքան գարմանալի՝ այդ դիպուածները, որ մարդ կը մոլուի մտածելու՝ արդեօք չի՞ յերկրեր. . . Դիպուածները իր ոտքը կու գան, իր շուրջ կը հաւաքուին, իր քաշողականութեան ցանցը կ'իյնան: Նախ ինք կը վայելէ գանոնք, այդ դիպուածը իր ամբողջութեանը մէջ կրկին ու կրկին կ'ապրի, անշուքութիւններ կը գտնէ այդ պահուն եւ եղած կամ ըլլալիք այլ պահերու միջեւ, յետոյ կը սկսի պատմել գայն նոյն խանդավառութեամբ, նոյն ապրումով, եւ չի հանգչիր, մինչեւ թուղթին չյանձնէ գայն:

Թուղթին յանձնուածները ոչինչ են սակայն չյանձնուածներուն քով, պարզ այն պատճառով, որ Թորանեան չի հասնիր բոլորը գրի առնել, այնքան գբաղած է. . . պատմելով:

Ծանօթ է եւ բարեկամ բոլոր, այդ, տառացիօրէն բոլոր հայ գրողներուն, նկարիչներուն, արուեստագետներուն, խմբավարներուն, երաժիշտներուն, բեմադրիչներուն, ֆիզիկոսներուն: Կա՞յ մէկը որ վատ բան ըսէ իր մասին: Միակ վատը այն է, որ բոլորն ալ. . . կը նախանձին իր անսպառ եռանդին, հաւատքին, լաւատեսութեան:

Յայաստանէն գրող մը կու գայ, ինք օդակայանն է դիմաւորելու: Այդ գրողը տանի՞ր պետք է Տեր Զօր կամ Քեսապ, ինք իր օթոյով պատրաստ է: Առաքումներ պետք է ըլլան, ինք գրաքննութեան գրասենեակէն մինչեւ նամակատուն տասն անգամ կ'երթայ կու գայ:

-Ի՞նչ ընենք, - կ'ըսէ, - մէկը պէ՛տք է ընէ. մենք կ'ընենք: Եթէ ճիշդ գիտէ իր գրած կամ խմբագրած գիրքերուն թիւը (վստահ է եւ նախանձախնդիր, որ ոչ ոք կտրած է այդ score-ը մինչեւ հիմա), ապա վստահ եմ որ չի գիտեր իր գրած յօդուածներուն թիւը:

Յայաստանը իրեն համար հայրենիք չէ, տուն է: Հակառակ որ ժամանակ մը համայնավար եղած է, ուրիշ ժամանակ մը համայնավար չէ եղած, եւ ներկայ ժամանակով չեմ գիտեր թէ ի՞նչ է, բայց Յայաստանը իր տունն է: Ամէն երթալուստի սորա առիթ մը կը գտնէ հին ծանօթներուն ոչ միայն հանդիպելու, այլ գանոնք խօսեցնելու օրուան ամէնէն հրատապ հարցերուն մասին եւ յետոյ այդ բոլորը գրի վերածելու. օրինակ՝ «Հանդիպումներ Քանատայի մարդոց շուրջ». թէ ինչո՞ւ ճիշդ քառասուն, յստակ չէ (միտքս կը գառածի եւ կ'երթայ հեքիաթին՝ Ալի Պապան ու 40 գողերը. ա՛խ այս միտքը ըսուած փորձանքը. . .):

Սկիզբէն այսպէս էր: Օրերը շատ բան չեն փոխած իր եութենէն: Պարզապէս անպարանքը անեցած է, թերեւս անոր համար որ աւագին վարի բլրակը արագ-արագ կ'աւելնայ, եւ վերինը կը պակսի:

-Եթէ միայն չաճապարէ. . . - կ'ափսոսան շատեր ցոյց տալով երեսուն տարի ամառ «Նայիրի»-ի առաջին էջերուն երեսցած իր յօդուածները: Այնքան ըսելիք ունի, որ միւս բաժինները՝ վերլուծել, խոկալ կամ արհիւ, կը ձգէ մեզի, ընթերցողներուն:

Ընթերցողները կ'ընթերցեն եւ հարց կու տան. -Բայց սա մարդը ի՞նչ կ'աշխատի, ի՞նչ կ'ուուէ, - մոռցած անշուշտ, որ արիեստով բժիշկ է, *անէսթեզիստ*, որովհետեւ համեստօրէն երբեք չէ յոխորտացած իր բժիշկի հանգամանքով, հակառակ ուրիշներու:

Մեծամասնութիւնը իր հաւանական ընթերցողներուն պետք չ'զգար մամուլին մէջ լոյս տեսած իր յօդուածները կարդալու, որովհետեւ ինք առաջին առիթին իսկ գրածը ծայրէ ծայր. . . կ'արտասանէ:

-Գրական Թերթի խմբագրուի յօդուած մը ինկրեց ինձմէ: Տեղն ու տեղը նստայ գրեցի եւ ըսի:

«Յոյսն ու յուսահատութիւնը ձեռք ձեռքի դեմս ելան երեւակի մէջ: Իւրաքանչիւրը գիտ իր կողմը կ'ուզէր գրաւել: Բայց ես աշտուութիւն ըրի եւ ձեռքս յոյսին տուի, ու ըսի՝ ահա մենք եղանք երկու, եւ ուրեմն յարթանակը մե՛րն է: Կորչի՞ յուսահատութիւնը Յայաստանիս տարածքէն»: Այսպէս գրեցի, այսպէս ըսի. . .

Թորանեանի մը չափ արագ եւ փոթորկոտ Թորոս Թորանեանը. այլ խօսքով՝ թորանատո Թորանեան = Թօ. Թօ:

Համոզուած էի, որ այս գիրս կրնայ բնաւ աւարտին չհասնիլ այնքան ատեն որ հերոսս կայ, եւ ըլլալով, միշտ ալ գրելիք կը հայթայթէ ոչ միայն ինքն իրեն, այլ եւ. . . ինձի:

Օր մըն ալ յայտարարուեցաւ, որ Թորանեանին նուիրուած յոբելիական մը պիտի ըլլայ եղեր: Ինչ լաւ, մտածեցի, ահա գեղեցիկ վերջաբան մը գրութեան համար:

Հիւզ տարի տեւեց մինչեւ գլուխ ելաւ այս յոբելիականը, որ ծննդեան 70-ամեակին փոխարէն, եղաւ 75-ամեակի յիշատակով. կ'երեւի կազմակերպիչները հազիւ կրցան քայլ պահել իր սրընթաց եռանդին հետ:

Մեր այդ սրահը վաղուց այդքան ծաղիկ եւ այդքան լուռ հանդիսատես չէր ունեցած: Ի վերջոյ Թորանեան էր, *«մարդ մը հայու տիպարով, սատուեցիի նկարագրով, այնթապցիի հաւասարակշռութեամբ, երեւանցիի պերճախօսութեամբ, հալեպցիի կենցաղավարքով եւ համաշխարհային քաղաքացիի հայեացքով»:* Հասկա՛մ:

Ինչ որ օրուան բանախօսը՝ Ժիրայր Դանիելեանը ըրաւ, Թորանեանին «գրականութեան» մասին խօսելու փոխարէն, անոր հրատարակած գիրքերը թուելն էր, կարծես այդ 180 հեղինակուած-խմբագրուած-հրատարակուած անունները բան մը նշանակէին: «Քանակը որակ կը բերէ» պիտի ըսէր ժողովրդական առածը, եթէ հարցնէինք իրեն, Թորանեանին: Չեմ գիտեր: Բայց վստահ եմ, որ ա՛յս քանակը. . . շիփ-շիտակ քանակ է:

Երկու բանախօսներ: Եւ խօսեցան բաւական երկար, ու մոռցան իր կեանքին պատմութիւնը ընելու: Թորանեանին սրտին խիստ դպած ըլլալու է այս մոռացութիւնը, որովհետեւ երբ բեմ ելաւ, ինքն ալ իր կարգին մոռցաւ «սրտի խօսք» ըսել, եւ սկսաւ իր կեանքին պատմութեան, ծնունդէն մինչեւ դպրոց, դասարան ամ դասարան. . .

Հիմա այս բոլորը պարսպ խօսքեր են: Կարելիք այն է, որ ժողովուրդին մէջ Թորանեան ոչ միայն կը գործէ, այլ՝ կ'ապրի ինչպէս վայել է գիրի մարդուն, կ'ապրի որպէս «հայրենիքի շրջուն դեսպան», որպէս «քաղաքացիական», որպէս «արիեստավարձ գիրք վաճառող», եւ որպէս «հայկական պտուտահողմ», այսինքն՝ «հայկական թորանատո» կամ՝ «թորանատո Թորանեան», այսինքն՝ անգամ մը եւս՝ Թօ. Թօ:

Նոյնիսկ մահէն ետք:
Պատի՛ւ արժանաւորին:

ՄՈՆԿԻ ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ

Հովանավորությամբ ՀՄԸՄ-ի Հայկաի Մասնաճիւղի Վարչութեան, կազմակերպութեամբ Հայկաի Մասնաճիւղի Սկաուտ Խորհուրդին, Կիրակի, 18 Յունիս 2023-ին, ՀՄԸՄ-ի Հայկաի մարզադաշտին վրայ տեղի ունեցաւ Մոնկի Օրուան նուիրուած հանդիսութիւն:

Հանդիսութեան ներկայ էին ՀՄԸՄ-ի Կեդրոնական Վարչութեան անդամ Մանուկ Զեօշկերեան, Շրջանային Վարչութիւնը, Շրջանային Սկաուտ Խորհուրդն ու Խմբապետութիւնը եւ ՀՄԸՄ-ի հոգեւոր հովիւ, արժ. Տ. Մաշտոց. Ա. Բահանայ Արա-

պաթեան: Հանդիսութիւնը սկսաւ Մեծ Կակչով, որմէ ետք ներկաները մէկ վայրկեան յօտընկայս յարգեցին բիրաւոր նահատակներուն յիշատակը: Բացման խօսքերով հանդէս եկան Մոնկի միաւորի պատասխանատու խմբա-

պետ Մարիա Զաղլասեան եւ Գայլ-Արծուիկ միաւորի պատասխանատու փոխխմբապետ Արա Թահիան:

Յայտագիրը հերթականութեամբ ընդգրկեց երգչախումբ, գաւազանով

մարզանք, բուրգ եւ հայկական պար: Մոնկի միաւորը մանկական երգերով եւ պարով հանդէս եկաւ: Երկաստղի, Միաստղի եւ Կակչուղ Թաթիկի կարգերու վկայականաց բաշխումը հովանավորելու հրաւիրուեցաւ Հայկաի Մասնաճիւղի խմբապետ Յովիկ Հապէշեան,

որուն ձեռամբ Գայլ-Արծուիկ միաւորի կարմիր, կապոյտ եւ սարընջագոյն վոհմակ-երամի քոյրերն ու եղբայրները ստացան իրենց համապատասխան վկայականները: Ապա, մասնաճիւղի խմբապետը հրաւիրեց Հայկաի Մասնաճիւղի Սկաուտ Խորհուրդի ատենապետ

Յարութ Փաթանեանը՝ հովանավորելու փոխխմբապետ աստիճանի տուջութիւնը:

Թեկնածու քոյրերն ու եղբայրը դրօշակիր եղբօր առաջնորդութեամբ ներկայացան բեմ, ուր տեղի ունեցաւ երդման վերանորոգում, ապա ստացան իրենց աստիճանները: Օրուան խօսքը արտասանեց մասնաճիւղի խմբապետը, որ անդրադարձաւ ՀՄԸՄ-ի առաքելութեան եւ նպատակին, շեշտելով կարեւորութիւնը ՀՄԸՄ-ի հայեցի դաստիարակութեան:

Իր խօսքը աւարտելով, ան շնորհաւորեց վկայական եւ աստիճան ստացող քոյրերն ու եղբայրները: Հանդիսութիւնը փակուեցաւ «Գայլիկ ԵՄ ՀՄԸՄ-ի» քայլերգով:

Թողակից

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍ

Պագգալեան ընտանիքը շնորհակալութիւն կը յայտնէ բոլոր անոնց, որոնք անձամբ, ծաղկեպսակով, նուիրատուութեամբ կամ հեռաձայնով մասնակից դարձան իրենց հարագատին՝

ՀԱՆԳՈՒՅՅԵԱԼ

ԳՐԻԳՈՐ ՊԱԳԳԱԼԵԱՆԻ

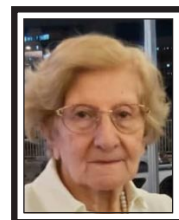
մահուան սուգին:

Հանգուցեալի բառասունքի հոգեհանգստեան պաշտօնը պիտի կատարուի Կիրակի, 2 Յուլիս 2023-ին, յաւարտ Ս. Եւ Անմահ Պատարագի, Ս. Աստուածածին եկեղեցոյ մէջ, Վիլլաներ -Հայկա:

Յետ հոգեհանգստեան արարողութեան, ցաւակցութիւնները պիտի ընդունուին Կրթասիրաց Ս. Զմայերճեան Երկրորդ Վարժարանի բակը:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍ

Հանգուցեալ

ՀՈՒՓՄԻՄԷ ԵԱՂՃԵԱՆԻ (Ծնեալ՝ ՀԱՄԱԼԵԱՆ)

Հանգուցեալի մահուան Ա. տարեկիցի հոգեհանգստեան պաշտօնը պիտի կատարուի Կիրակի, 25 Յունիս 2023-ին, յաւարտ Ս. Եւ Անմահ Պատարագի, Ս. Աստուածածին եկեղեցոյ մէջ, Վիլլաներ - Հայկա:

ՄԵՐ ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐԸ ԿՐԳՐԵՆ

ՄԱՅԱԹ-ՆՈՎԱ 311-Ամեակ (14 Յունիս մտաւոր 1712, Թիֆլիս- 22 Սեպտեմբեր 1795, Յաղբատ)

«Այնպիսի բանաստեղծներով, ինչպիսին Սայաթ-Նովան է, պետք է պարծենայ բովանդակ մարդկությունը: Անոնք երկնքի վեհ ընծաներն են, որոնք ո՛չ ամենուն եւ ո՛չ ալ յաճախակիօրէն կ'ուղարկուին: Անոնք նախախնամութեան ընտրեալներն են, որոնք օրինանք կը դրոշմեն իրենց դարուն եւ իրենց հայրենիքին»

Վալերի Պրիսով

Սայաթ-Նովան սիրոյ եւ արդարութեան տաղանդաշատ, բազմալեզու, աշխարհահռչակ եւ նորարար աշուղ է: Մեծն յօրինող-երաժիշտը եւ երգիչ-կատարողը ներկայացուցած է իր ստեղծագործութիւնները մեծ գոհանակութեամբ, իր նուագակցութեամբ (սազ, թամպուր, չոնգուր եւ քամանչա), տիրապետած երաժշտական գործիքներով եւ իր քաղցր ձայնով: Մեծն աշուղէն պահպանուած են սակաւաթիւ երգեր, սակայն անոնք կ'ընդգրկեն հայ աշուղական պարզ եւ բարդ երաժշտական բազմաթիւ չափեր: Բազմաթիւ հայ մեծ երաժիշտներ մշակած են Սայաթ Նովայի երգերը, օրինակ՝ Արամ Խաչատուրեան, Առնո Պապաճանեան եւ շատ ուրիշներ:

Այս տարուան 17 եւ 18 Յունիսին, Սայաթ-Նովայի ծննդեան 113-ամեակին նուիրուած Յայաստանի Հանրապետութեան Կրթութեան-Գիտութեան-Մշակութային եւ Մարմամարզութեան Նախարարութեան Նախաձեռնութեամբ Լոռիի մարզի Յաղբատի Վանական Համալիրի գողտրիկ տարածքին մէջ տեղի ունեցաւ երկօրեայ հանդիսաւոր փառատօն, որուն ընթացքին Յայաստանի տարբեր համայնքներէն ժամանած երիտասարդ հանդիսատես բազմութիւնը ունկնդրեց, շնչեց, ըմբոշխնեց եւ վայելեց մեծն աշուղի ստեղծագործութիւնները՝ տարբեր համոյթներու կատարմամբ:

Սայաթ-Նովան իր ստեղծագործութիւններով մեծ ծառայութիւն ունի ուշ միջնադարեան հայ գրականութեան, տաղերգութեան եւ հոգեւոր մշակոյթին մէջ: Ան հայոց աշուղական քնարերգութեան բարձրակետն է: Ուսումնասիրելով հայկական տաղերը, հայկական նուագարանները, յատկապէս՝ Նաղաշ Յովնաթանի ստեղծագործութիւնները, Սայաթ-Նովան ներշնչուած, ոգեւորուած եւ տպաւորուած հայկական մեղեդիներուն երանգներէն, բացայայտօրէն հայկականը կը ներմուծէ իր երաժշտութեան մէջ: Աշխարհահռչակ բանաստեղծ աշուղը անկրկնելի է իր երաժշտութեան քաղցր ելեւէջներով եւ բնորոշ ալիքաւորումներով: Մեծն աշուղը իր խաղերուն մեծագոյն մասը յօրինած է սեփական մեղեդիներու ներդաշնակութեամբ, երաժշտական տարբեր ոճերէ ստեղծած է միասնական՝ յատուկ Սայաթ-Նովան յատկանշող դիմագիծ-ոճ, օգտագործած է նաեւ աշուղական անհնարական եղանակները:

Սայաթ-Նովան ըստ եւութեան հայկական նոր աշուղական դպրոցի հիմնադիրն է: «Շատ Սիրուն Իս...» ոտանաւորը տիպական է մեծ բանաստեղծի սիրային քնարերգութեան մէջ, որովհետեւ սերը մեծն աշուղին համար բարձր եւ լուսաւոր զգացմունք է: Արդ՝ սիրոյ դիմակայելը անզօրութիւն եւ տկարութիւն է: Սայաթ-Նովայի ոճը արժանապատի կերպով ուրոյնացուց, հզօրացուց եւ գեղեցկացուց հայկական երգարուեստը, հիմնելով հայկական ազգային մշակոյթը:

Հայ մեծանուն աշուղ Սայաթ-Նովայով եւ մեր հայ մեծ երգահան երաժիշտներով հպարտանանք եւ սրբազան պարտք համարենք իւրաքանչիւրս աշխարհին լսելի եւ ճանաչելի դարձնել հայկական մաքրամաքուր երաժշտութիւնը:

Ալին Մոմճեան

ՃԵՄԱՐԱՆԻ ՇՐՋ.ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԱՍՆԱԾԻՒՌ ՉԵՌԱՐԿՆԵՐԷՆ

Հայլեացիք երբ «Ճեմարան» ըսեն, Զարէն Եփփէ Ազգային Ճեմարանին կ'ակնարկեն, հիմնադրուած՝ 1947-ին, խումբ մը տեսլապաշտ հայերու կողմէ: Տեսիլք ունեցող այդ խումբը կը գլխաւորէր այդ օրերու Բերիոյ Հայոց Թեմի Առաջնորդ Չարէն Սրբ. Փայապետան (հետագային՝ Չարէն Ա. Կաթողիկոս):

Իր հիմնադրութեան առաջին տարիներէն իսկ, Ճեմարանը դարձաւ ոչ միայն կրթական օճախ, այլեւ՝ ոգիի հնոց:

Վերջին տարիներուն ճեմարանականներու նկատառելի խումբ մը (թերաւարտ եւ շրջանաւարտ) հաստատուեցաւ Երեւան: Անոնք եկան համալրելու անկախութեան առաջին տարիներէն այստեղ հաստատուած ճեմարանականներու շարքը: Ու վերջապէս, քաւնի մը շաբաթ առաջ, այստեղ, Երեւանի մէջ, ծնաւ ԱԶԵ Ճեմարանի Շրջանաւարտից Միութեան Հայաստանի մասնաճիւղը, որուն առաջին ձեռնարկը տեղի ունեցաւ Կիրակի, 18 Յունիս, 2023-ին:

Գրեթէ ամէն մանրամասնութիւն Յայլեակը յուշէր: Վայրը՝ «Ժանօ», ճաշացուցակը՝ Ֆոլ եւ շապաիթ, ներկաները՝ Ճեմարանի տարբեր տարիներու շրջանաւարտներ եւ ուսուցիչ-ուսուցչուհիներ:

Ողջոյնի հակիրճ խօսք արտասանեց Ժիրայր Կարապետեան, որ նաեւ անդրադարձաւ Ճեմարանի հիմնադրութեան մէջ Չարէն սրբազանի կարեւոր դերակատարութեան: Ատենապետ Ռաֆֆի Աւետիսեան հակիրճ անդրադարձ մը կատարեց նորակազմ մասնաճիւղի վարչութեան ծրագիրին: Ան շնորհակալութիւն յայտնեց «Ժանօ»-ին, ներկաներուն եւ այս հանդիպման կազմակերպման նպաստած ընկերներուն:

Սրտի խօսքով հանդէս եկան ներկաներէն ոմանք, որոնք շարքին՝ Հայաստանի Ազգային Ժողովի պատգամաւոր Գեղամ Մանուկեան:

Ճեմարանականներ Շանթ Դանիելեան եւ Եղիա Բիլեճեան գեղարուեստական իրենց ելոյթներով հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ ստեղծեցին:

Հայլեակը յիշեցնող անանդական այս հանդիպումի մասնակիցները հեռացան նոր հանդիպումներու խոստումներով եւ յոյսերով:

Ժիրայր Կարապետեան

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

«Գանձասար» շնորհակալութեամբ ստացաւ ՀՕՄ-ի Քանատայի «Ռուբինա» մասնաճիւղին կողմէ «Տոհմիկ Օր»-ուան ձեռնարկէն հանգանակուած թերթին յատուկ նուիրատուութիւնը:

Թերթիս 30-ամեակին առիթով տեղի ունեցած այս նուիրատուութիւնը ցուցանիշն է քանատահայութեան եւ ՀՕՄ-ին հայ մամուլին հանդէպ տածած հաւատքին ու վստահութեան:

«Գանձասար»-ի վարչութիւն եւ խմբագրութիւն

Ի՞ՆՉ Կ'ԸՍԵՆ ԱՍՏՂԵՐԸ

Խոյ

Համարձակ ու լաւատես էք: Բարեկամները ձեր օգնութեան կարիքը ունին: Մի՛ խնայեք ձեր աջակցութիւնը: Շաբաթը լի է հաճելի անակնկալներով:

Ցուլ

Դուք ձեզ բեռնաւորուած կը գգաք եւ հանգստանալու կարիքը ունիք: Ընտանիքի անդամները ձեր խնամքին եւ հոգատարութեան կարօտ են: Մի՛ անտեսեք զանոնք:

Երկուորեակ

Անկմաստ հարցերով մի՛ գբաղիք: Անոնք կրնան ձեր տխրութեան պատճառ ըլլալ: Առողջապահական խնդիրները առաջնահերթութիւն ըրէ՛ք եւ մի՛շտ ուրախ եղէ՛ք:

Խեցգետին

Հեռաւոր բարեկամ մը ձեզ մէ օգնութիւն կը սպասէ: Ձեր աջակցութիւնը մի՛ խնայեք անկէ: Մարդասիրական մօտեցում ցուցաբերեցէ՛ք, փոխադարձաբար պիտի գնահատուիք:

Առիծ

Անկեղծութիւնն ու եղբայրասիրութիւնը ձեր ընկերներն են: Մարդիկ ձեր բարեացակամութիւնը կը գնահատեն: Հպարտութեամբ յառաջացէ՛ք եւ պիտի բարձրանաք:

Կոյս

Հաճելի եւ սրամիտ անձնաւորութիւն էք: Ձեր աշխատասիրութիւնը բոլորին հիացումին արժանի է: Չարամիտ մարդոցմէ զգուշացէ՛ք:

Կշիռք

Վերջապէս ձեր աստղը պիտի փայլի եւ դուք տիրանաք ձեր փափաքներուն: Հաճելի ճամբորդութիւն մըն ալ նախատեսուած է ձեզի: Երջանկացէ՛ք:

Կարիճ

Մի՛ տագնապիք: Բոլոր խնդիրները հեզ աստի լուծումներ պիտի ունենան եւ դուք երկար շունչ մը պիտի քաշեք: Բարեկամներ պիտի օգնեն ձեզի:

Աղեղնաւոր

Միջառիւն արկածախնդրութիւն մը պիտի ապրիք եւ հրճուիք: Ձեր առողջութեան հոգ տարէ՛ք, որպէսզի անելի հանգիստ գգաք:

Այծեղջիւր

Ձեր դիւանագիտութեան շնորհիւ բարդ հարցերուն լուծումներ պիտի գտնեք եւ գնահատուիք: Հեռաւոր երկրէ բարեկամներ պիտի այցելեն եւ ուրախացան են ձեզի:

Ջրհոս

Ձեր ուշացած երազը պիտի իրականանայ վերջապէս: Մի՛ մտահոգուիք: Լաւ է ուշ, քան՝ երբեք: Համբերատար եղէ՛ք եւ պիտի յաջողիք:

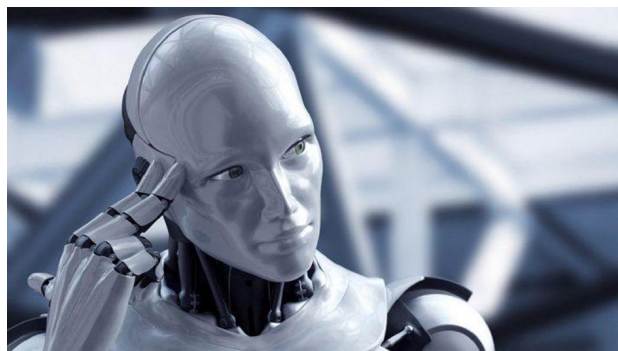
Ձուկ

Չափազանց հանդարտ քնաւորութեան տեր էք: Ձեր գործերը մի՛ յետաձգեք: Աշխուժութեամբ կատարեցէ՛ք զանոնք եւ անայայմանօրէն նիւթական եւ բարոյական գնահատանքի կ'արժանանաք:

ԱՐՅԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Արհեստական բանականութիւնը ինչպէս ChatGPT-ն սկսած է փոխարինել շատ մը մարդոց աշխատանքը: Սա յեղափոխութեան տեսակ մըն է աշխատանքային շուկային սպառնացող, որ ունենալով մէկտեղ դրական կողմեր շարք մը աշխատանքներ դիւրացնելու ու գործաւորներ կրճատելու առումով, ունի բացասական բազում կողմեր՝ անգործութեան, ստեղծագործական աշխատանքի նահանջին, մարդկային աշխատանքի հմտութիւններու նուազումին առումով, եւ այլն:

Լրագրողը սկսած է օգտագործել արհեստական բանականութիւնը՝ տեսանիւթ պատրաստելու համար, թէւ հայերէն տարբերակը կատարելագործուած չէ:

ԱՄՆ Մասաչուսեց նահանգի քաղաքական գործիչներէն մէկը արհեստական բանականութեան օգտագործումով իր էլոյթի բովանակումները գրած է:

Ռուսիոյ մէջ ուսանող մը իր ամառային քաղաքացիական պատրաստած է արհեստական բանականութեան դիմելով:

Հակառակ որ ան սկսած է կիրարկուիլ նախորդ տարուան Նոյեմբերին, սակայն արդէն միլիոնաւոր մարդիկ սկսած են օգտագործել զայն:

Մեծ է վտանգը այն առումով, որ մասնագետներ, որոնք կ'օգտուին արհեստական բանականութենէն, կը գերազանցեն իրենց անհատական ճիգերով աշխատող ու ստեղծագործող մասնագետները, ինչ որ կրնայ դուռ բանալ նաեւ գեղծարարութիւններու:

Ներկայիս համապատասխան կողմեր կը սերտեն անոր օգտագործման մէջ սահմանափակումներ մտցնելու հարցը, որպէսզի մասնագիտական աշխատանքը չտուժէ եւ միլիոնաւոր մարդիկ գործազուրկ չդառնան:

Ռմանց համոզումով, արհեստական բանականութիւնը կրնայ կտրականապէս բարելաւել աշխատողին արդիւնաւետութիւնը եւ բազմացնել աշխատանքի քանակը, գործ մարդիկ կրնան իրականացնել: Բայց եւ այնպէս, կան աշխատանքներ, որոնք կը պահանջեն ստեղծագործ միտք ու ձիրք: Այս երկուքէն զուրկ է արհեստական բանականութիւնը:

Արհեստական բանականութիւնը սկսած է օգտագործուիլ զանազան ոլորտներու մէջ, ինչպէս՝ բժշկութիւն, նկարչութիւն, երկրաչափութիւն, տնտեսութիւն, ռազմարդիւնաբերութիւն եւ այլն:

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ ՏԱՆՏԻԿՆՈՋ

- Գետնախնձորին խիւսը (փիւրէն) ա՛լ անելի համեղ դարձնելու համար, խնձոր մը կեղուեցէ՛ք, կտրտեցէ՛ք, կտոր մը կարագի հետ եփեցէ՛ք, ապա անեցուցէ՛ք գետնախնձորի խիւսին:
- Ընդամենը 2 պտղունց լուծուող սուրճը միսի թացանին յաւելեալ համ եւ բոյր կու տայ:
- Նախքան տապակելը՝ սմբուկին շերտերը աղով ծեփել, ապա կէս ժամ վերջ, սմբուկին շերտերէն դուրս եկած շուրը սրբել, գանոնք հաւկիթի ճերմկուցի մէջ թաթխել ապա՝ տապակել, որպէսզի սպունգի նման ձեթ չծծեն:
- Փուռին մէջ եփած հաւուն մաշկը հիւթել եւ փխրուն կ'ըլլայ, եթէ ծեփուի աղ-ջուրով, որուն մէջ դգալ մը մեղր լուծուած ըլլայ:
- Պտուղով աղցանին մէջ մանրուած խնձորի խորանարդները չեն դեղնիր, եթէ աղցանին անեցնել կիտրոնի հիւթ:

Մարզական

Ռաֆֆի Սիլահեան

ԼՈՒՐԵՐ ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԵՆ

- Սուրիոյ պաշտօնի աւարտական քառեակի առաջին հանդիպումին, Դամասկոսի մէջ Ուսիտէն 66-53 արդիւնքով պարտութեան մատնեց Նաուաիրը:

- Սուրիոյ ֆութպոլի դաշնութիւնը ողորմական հաւաքականի մարզիչ Նշանակեց Եգիպտացի Թամեր Զասանը, որ փոխարինեց Մարք Ֆոթէն: Աւելցնենք, որ Ֆոթէն պաշտօնազուրկ եղաւ վերջին շրջանին հաւաքականի արդիւնքներու ձախող ընթացք ունենալուն համար:

Միջազգային

ԻՆՅՈՐ ՄԱՅԱՄԻՆ ԶԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԵԱՆ ԶԱՍԱԲ ԺՈՐՏԻ ԱԼՊԱՅԻ ԳԵՏ

Ըստ Mundo Deportivo-ի տեղեկութիւններուն, Պարսելոնայէն հեռացած ժորտի Ալպան մօտ օրէն պիտի միանայ Ինչորը Մայամիին: Ամերիկեան ակումբը համաձայնութեան հասաւ 34-ամեայ սպանացի պաշտպանին հետ: Ժորտի Ալպան ունի ազատ գործակալի կարգավիճակ եւ անվճար կը միանայ ամերիկեան ակումբին: Աւարտած մրցաշրջանին Ալպա Պարսելոնայի հետ մասնակցած է 30 հանդիպման, նշանակած է 2 կոլ եւ կատարած 6 կոլային փոխանցում: Յաջողակային, Ինչորը Մայամիին կը միանայ Նաեւ աշխարհի ախոյեան Արժանթինի հաւաքականի 35-ամեայ յարձակող Լիոնել Մեսսին, ան այս մասին կատարած է պաշտօնական յայտարարութիւն:

ՍՊԱՆԻԱ ԴԱՐՁԱՄ ԵՐՐՈՊԱՅԻ ԱԿՈՅԵԱՆ

Եւրոպայի ախոյեանութեան աւարտական մրցումին Սպանիոյ հաւաքականը 5/4 արդիւնքով պարտութեան մատնեց Զրուաթիոյ կազմը եւ տիրացաւ Եւրոպայի ազգերու ախոյեանութեան: Զանդիպումի հիմնական ժամանակը 0 - 0 հաւասար աւարտելէ ետք, գոյգ խումբերը դիմեցին 11 մեթր հարուածներու, որուն աւարտին Սպանիան կրցաւ 5 - 4 արդիւնքով պարտութեան մատնել մրցակիցը եւ առաջին անգամ ըլլալով տիրանալ Եւրոպայի ազգերու ախոյեանութեան, որուն առաջին բաժակակիրը եղած է Փորթուկալը՝ 2018 - 2019 տարեշրջանին: Աւելցնենք, որ երրորդ դիրքը գրաւեց Իտալիան՝ 3 - 2 արդիւնքով յաղթելէ ետք Զոլանտային:

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԹԻԱՖՅՈ ՇՏՈՒՏԿԱՐՏԻ ԲԱՅ ՄՐՏԱՇԱՐՔԻ ԱԿՈՅԵԱՆ

Գերմանիոյ մէջ կայացած Շտուտկարտի թենիսի բաց մրցաշարքի ախոյեանութեան աւարտին, ամերիկացի Ֆրանսիս Թիաֆօ 6 - 4 / 7 - 6 / 6 - 7 արդիւնքներով պարտութեան մատնեց գերմանացի Էն Լինարտը եւ տիրացաւ մրցաշարքի ախոյեանութեան: Զանդիպումի 2 ժամ 10 վայրկեան տեւողութեան, ամերիկացի մարզիկը ներկայացաւ յաջող խաղարկութեամբ եւ կրցաւ տիրանալ իր մարզական կեանքի առաջին կոչումին խոտադաշտի վրայ: Աւելցնենք, որ Թիաֆօ արհեստավարժ թենիս խաղացողներու աղիւսակի 12-րդն է:

ԽԱԶԲԱՌ (ՄԽ 443)

Պատրաստեց՝ Մարինա ԶիլԱբօշեան-Պօղիկեան

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1								■				
2			■							■		
3		■				■						
4				■						■		
5		■									■	
6							■					
7	■		■									■
8		■				■						
9											■	
10		■			■		■				■	
11												
12				■								

Յորհրդանական

- 1- Սարդ: Յաճախ:
- 2- Գերմանացի երաժիշտ՝ Պախին անուր:
- 3- Զայկական մականուններու վերջավանկը: Կաթե հանուած սնունդ:
- 4- Օտար: Մսային լար: Զակառակ՝ տարածքի միաւոր:
- 5- Ահաւասիկ: Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչի հայրը:
- 6- Լուսանկարչական կէտ, ուր պատկերը ամենէն յստակ դիրքի վրայ կ'ըլլայ: Զակառակ՝ վերջածանց:
- 7- Զակառակ՝ 350:
- 8- Դել: Մէկը: Զակառակ՝ դիմաց:
- 9- Զամագգայինի Դամասկոսի մասնաճիւղին անուանումը:
- 10- Կրկնուած ձայնաւորներ:
- 11- Չապէլ Ասատուրի բանաստեղծութիւններու հատորը: Չքաւոր:
- 12- Զակառակ՝ խորք: Ողբալ: Մուրճ:

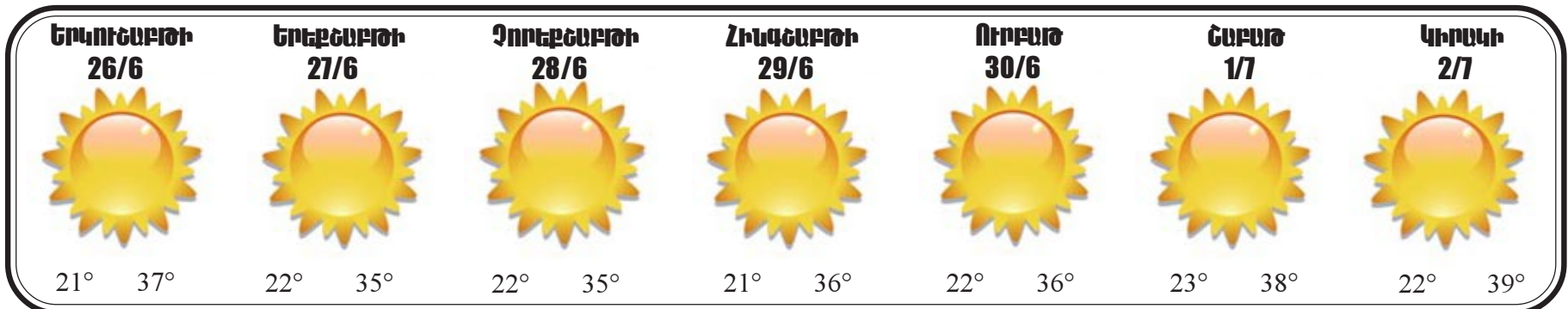
Ուղղահայեաց

- 1- Պատերազմող զինուոր: Խոյանք:
- 2- Եւ: Փոքրացնող մասնիկ: 630:
- 3- Զամացանցային ռատիօ: Շաղկապ: Ձայնանիշ:
- 4- Ռամբօրէն՝ այր: Ինչք:
- 5- Սփածանելի: Զակառակ՝ 420: Բայական լծորդութիւն:
- 6- Ձայնաւոր տառեր: Եական բայ: Նշանաւոր որկրամուր:
- 7- Իրերայաջորդ տառեր: Տառի մը անուր: Ձայնաւոր տառեր:
- 8- Ժխտական նախածանց: Անքուն մնացած:
- 9- Ունայնամիտ: Արժեքաւոր:
- 10- Նաւու առագաստակալ սին: Զակառակ՝ տառի մը անուր:
- 11- Առարկայ: Եական բայ: Զակառակ՝ անձնական դերանուն:
- 12- Կապանք: Սիւսանթոյի ծննդավայրը:

ԽԱԶԲԱՌ (ՄԽ 442)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	գ	ա	լ	ն	ւ	տ		պ	ր	ւ		
2	ի	ս	ա	հ	ա	կ		ս	է	ր	լ	ի
3	ր	տ		խ	ի	ս	տ		տ		ա	
4	ն	դ	ջ		ն	հ		ն	ա	ր	մ	
5	լ			զ	ա			լ	ա	շ	ր	ա
6	կ	ի	ր	ա	կ	ի		է	թ	է	ւ	ն
7	ս	ս	ր	ր	ր	ա	ս		թ			
8	ա	կ	ն	է	ր	է	լ		ն	ն	օ	
9	զ	ա	ա	ա	ն	ա	է	ա	ն			
10	ը	ն	թ	ա	ց	ք		ա	ս	պ	է	տ
11				յ			ի			ա	ր	ա
12	կ	ա	պ	ն	յ	տ	լ	ն	յ	ս		լ

ԼՈՒՐԵՐ

«ՓԱՅՏՈՋԻՆՆԵՐՈՒ ՊԱՀԱՐԱՆԸ»

Երկար բացակայություն է եղել Յամագայինի «Լեւոն Շանթ» թատերական միաւորը երգիծական թատերերգութեամբ բեմ բարձրացաւ՝ ներկայացնելով Վաչէ Ատրուկի «Փայտոջիլներու Պահարանը», հովանաւորութեամբ Բերիոյ Յայոց Թեմի Բարեշան Առաջնորդ Գերշ. Տէր Մակար Սրբ. Եպս. Ազգարեանի, կազմակերպութեամբ թատերական միաւորի վարչութեան: Ելոյթներուն ներկայ էին Բերիոյ Յայոց Թեմի Առաջնորդը, ՀՀ Յաւելայի Գլխաւոր Յիւպատոսութեան խորհրդական-հիւպատոսը, Ազգ. Վարչութեան հալէպահայ մարմիններու ներկայացուցիչներ:

Լիբանանահայ բեմադրիչ Վաչէ Ատրուկի կարճ ժամանակի մը մէջ փորձառու դերակատարներուն կողքին բեմ բարձրացուցած էր թատերական աշխարհի տակաւ մուտք գործած երիտասարդներ ու անոնց մէջ թատրոնի հանդէպ սեր ու բծախնդրութիւն սերմանած:

Պէտք է հաստատել, որ թատերական ներկայացումները միշտ ալ հետաքրքրած են հալէպահայ հանդիսատեսը, որ տարիներու ընթացքին վայելած է հայրենի թէ սփիւռքահայ տարբեր բեմադրիչներու աշխատանքներն ու իւրաքանչիւր բեմադրիչի աշխատանքը վայելելով փորձած է իր տաղանակներն ու մերկ ամօրեան գտնել թատրոնին ընդմէջէն:

16, 17 եւ 18 Յունիսին, «Գ. Եսայեան» սրահին մէջ «Փայտոջիլներու Պահարանը» կատակերգութեան ներկայացումներուն վարագոյրը բացին երկու ծաղրածուները՝ Արիսա Պօշկեպէնեանն ու Մայր Գեւորեանը:

Դերակատարները իրենց արտայայտչաձեւերով, հագուկապով

ու պարզութեամբ կը ներկայացնէին ամօրեան ընտանիքի մը, որուն մաս կը կազմէին մեծամիտ ու սահմանափակ մտածողութեան տեր մայր մը՝ Սաթենիկը, դերակատարութեամբ Մարինէ Մարգարեանի: Մարինէն քակիցս բեմ բարձրացած էր նախապէս ու իւրաքանչիւր դերի մէջ իր լաւագոյնը տալու ջանք չէր խնայած: Ընտանիքին հոգ երով ծանրաբեռնուած, ջղագրգիռ հոր՝ Սեդրաքին, դերը վստահուած էր հալէպահայ թատերական կեանքին մէջ արդէն ծանօթ դեմք դարձած Շանթ Ուրիշիկեանին: Պատասխանատուութենէ խոյս տուող ու դիւրին ապրուստի միջոցներ որոնող մանչ գաւկի՛ն՝ Յակոբին, դերը ստանձնած էր երիտասարդ դերակատար Սագօ Պալապանեանը, որուն սիրահարած ու կրակը ինկած էր խեղճ Աշխէնը՝ Ալին Քիլեճեանը:

Աղմկարար այս ընտանիքին մէջ գգացական կեանքն ու ազատութիւնը լիովին ապրիլ փորձող մատղաշ դուստրին՝ Սոնիկին, դերը վստահուած էր դարձելու երիտասարդ դերակատար Սերենա Պերպերեանին: Հետաքրքրական էր անանդապահ մեծ հայրը՝ Տէտէն, որ կը ջանար հաւասարակշռութիւնը պահել ընտանիքին ու ամաչնորդուիլ իր անանդոյթներուն հաւատարմութեամբ: Մեծ հոր դերը բնականաբար պիտի ստանձնէր վաստակաւոր դերակատար Գեորգ Կարանեանը: Ան յաճախ մերժելով նոր սերունդի արտառոց կիստուկացը, բացազանչութիւններով ու դիտողութիւններով հանդիսատեսին ծիծաղը կը շարժէր: Այս աղմկարար ընտանիքին մանչ գաւկին խաբել կը փորձէր ու արտերկիր ճամբելու

համար անցագիր մը ապահովելու պատրուակով ահագին գումար կը ջանար կորզել Յարութը, որուն դերը հմտօրէն կը մարմնաւորէր Սագօ Խալոյեանը: Իսկ դստեր սիրահարած էր պարզամիտ երիտասարդ մը՝ Յարութիկը, որուն դերը ստանձնած էր Արա Մուրաֆեանը: Արան ու Սագօն կարծէք նոր յայտնութիւն էին երգիծանքի աշխարհին մէջ: Մարալ Տատաղեանը՝ տիկին Նազիկը, Յարութիկին մայրն էր, որ եկած էր ծանօթանալու ինսամիներուն՝ տղու մայր ըլլալու հանգամանքը խիստ երեւելի դարձնելով:

Աղմկարար այս ընտանիքին հարեւանութեամբ ապրիլը բաւական մեծ փորձանք էր: Արդարեւ, դրացիին՝ Նշանին, դերը վստահուած էր թատերական կեանքին մէջ երկար տարիներու փորձառութիւն ձեռք բերած Գեորգ Թիւթիւնճեանին: Ան յաճախ գլուխ կը ցցէր ու կը բողբոջէր անքնութենէ, աղմուկը հանգիստ չէր թողուր խեղճ դրացին:

Երկրորդական դեր մը վստահուած էր նաեւ Նագօ Ատուրեանին, որ խաբէբայ Յարութին գոհերէն մէկն էր:

Թատրոնի վերջին արարը ունէր դաստիարակիչ բնոյթ: Աւանդապահ մեծ հայրը ի մի բերելով ընտանիքը՝ հնագանդութեան, աշխատանքի եւ յարգանքի մթնոլորտը կը վերականգնէր ու ընտանեկան շերտութիւնը կը վերահաստատէր:

Երկար բացակայութենէ ետք, ողջունելի էր «Լեւոն Շանթ» թատերախումբին վարագոյրի վերաբացուիլը: Այստեղ կարելի է արձանագրել, որ երկրի ներկայ պայմաններուն մէջ, եական աշխատանք է երիտասարդ դերակատարներու

պատրաստութիւնն ու թատերական արուեստի հետ անոնց առնչումը: Այս աշխատանքը, սակայն, պէտք է շարունակական բնոյթ ստանայ, որպէսզի իւրաքանչիւր վարագոյր բացուելուն նոր փորձառութիւն ձեռք բերած ու թատերական ներկայացման մէջ աստիճան մը եւս նուաճած դերակատարներու խումբ մը ունենանք, իսկ «Լեւոն Շանթ»-ի վարագոյրը յաճախակիօրէն բացուի ու հանդիսատեսին հրամցնէ տարբեր ճաշակներ գոհացնող թատերգութիւններ:

Ելոյթներու աւարտին, Յամագայինի Սուրիոյ Շրշ. Վարչութեան անդամ Մարինա ԶիլԱբօշեան-Պօղիկեան շնորհակալութիւն յայտնեց բեմադրիչ Վաչէ Ատրուկին եւ «Լեւոն Շանթ» թատերական միաւորին, ապա բեմ հրաւիրեց Բերիոյ Յայոց Թեմի Առաջնորդն ու Շրշ. Վարչութեան ատենապետ Ռաֆֆի Սիլահեանը՝ պարգևատրելու. Գեորգ Թիւթիւնճեանը, Յամագայինի թատերական կեանքէն ներս 50 տարուան ծառայութեան համար, Գեորգ Կարանեանը, Յամագայինի թատերական կեանքէն ներս 30 տարուան ծառայութեան համար, ինչպէս նաեւ բեմադրիչ, թատերագիր Վաչէ Ատրուկին սոյն թատերգութեան բեմադրութեան համար:

Սրբազան հայրը այս առիթով շնորհաւորական խօսք ուղղեց բեմադրիչին ու դերակատարներուն եւ կարելի էր համարեք թատերական կեանքի աշխուժացումը հալէպահայ կեանքէն ներս, յոյս յայտնելով որ խումբը նոր ներկայացումներով ու նոր փորձառութեամբ կրկին ներկայանայ բեմահարթակ:

Թղթակից